

T A
Č R

Tento projekt je financován se státní podporou
Technologické agentury ČR
v rámci programu BETA2

www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost

Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství zavedených zákonem č. 137/2016 Sb. – vnitřní systémy zajišťování kvality

Konečný uživatel výsledků: **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy**
Karmelitská 529/5
118 12 Praha 1

Název projektu: Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství od roku 2016

Číslo projektu: TITSMSMT933

Řešitel projektu: PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o.

Moravská 758/95, 700 30 Ostrava-Hrabůvka

Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné

Univerzitní náměstí 1934/3, 733 40 Karviná

Doba řešení: 1. 1. 2021 – 30. 6. 2022

Důvěrnost a dostupnost: veřejně přístupný

Informace o autorském týmu:

PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o.
Moravská 958/95, 700 30 Ostrava, IČ: 28576217, DIČ: CZ28576217

PROCES – Centrum pro rozvoj
obcí a regionů, s.r.o.

tel.: +420 595 136 023, web: <http://rozvoj-obce.cz/>, e-mail: info@rozvoj-obce.cz

Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Univerzitní náměstí 1934/3, 733 40 Karviná IČ: 47813059, DIČ: CZ47813059

tel.: +420 596 398 111, web: <https://www.slu.cz/opf/cz/>, email: tvrdon@opf.slu.cz

Řešitelský tým:

PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o. Doc. Ing. Lubor Hruška, Ph.D. PhDr. Andrea Hrušková Ing. Ivana Foldynová, Ph.D. Ing. et Ing. Iveta Dočkalíková, Ph.D. Ing. Petr Proske a kol.	Slezská univerzita v Opavě Doc. Mgr. Ing. Michal Tvrdoň, Ph.D. Doc. Ing. Pavel Tuleja, Ph.D. Ing. Tomáš Verner
---	--

Další informace o projektu:

Dokument je kompletním výsledkem Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství zavedených zákonem č. 137/2016 Sb. – vnitřní systémy zajišťování kvality (Vsouhrn – vnitřní systémy zajišťování kvality).

V rámci projektu byly dále zpracovány následující výsledky, dostupné jako separátní dokumenty:

- Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství zavedených zákonem č. 137/2016 Sb. – institucionální akreditace (Vsouhrn)
- Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství zavedených zákonem č. 137/2016 Sb. - profesně zaměřené studijní programy (Vsouhrn)
- Návrh opatření pro tvorbu strategických a koncepčních materiálů MŠMT pro vysoké školství (Hkonc)

Obsah

Seznam zkratk	4
Manažerské shrnutí	5
1 Úvod	7
2 Přehled spolupracujících škol	8
3 Základní východiska pro řešení výsledku v oblasti vnitřního systému zajišťování a hodnocení kvality	9
4 Metodika realizace analýzy	11
4.1 Realizace sběru a analýzy primárních dat	11
4.1.1 Přehled zapojených respondentů do sběru primárních dat	11
4.1.2 Popis použitých metod sběru primárních dat	12
4.2 Realizace odborného workshopu	14
5 Souhrn výsledků analýzy v oblasti vnitřních systémů zajišťování kvality	15
5.1 Vyhodnocení analytických otázek	15
5.1.1 Funkcionalita nově nastavených systémů zajištění kvality	15
5.1.2 Kritéria pro hodnocení kvality vysokých škol	16
5.1.3 Centralizovaný a decentralizovaný přístup k institucionálnímu zabezpečení vnitřního systému zajišťování a hodnocení kvality	23
5.1.4 Důraz na zajišťování kvality v čase	25
5.1.5 Nástroje a mechanismy zajišťování kvality	26
5.1.6 Struktura nových a transformovaných studijních programů	28
5.1.7 Kvalita žádostí o akreditace studijních programů	29
5.1.8 Kompetence a odpovědnosti klíčových aktérů	30
5.1.9 Role garantů studijních programů	31
5.1.10 Administrativní a personální zatížení	31
5.1.11 Dopady na reálnou výuku	32
5.1.12 Shrnutí odpovědí na analytické otázky	32
5.2 Identifikace problémových oblastí	34
5.3 Návrhy doporučení pro řešení problémových oblastí	37
5.4 Identifikované příklady dobré praxe	40
Seznam tabulek, obrázků a příloh	43
Přílohy	44

Seznam zkratk

AMU	Akademie múzických umění v Praze
AO	Analytická otázka
AS	Akademický senát
ČR	Česká republika
ČVUT	České vysoké učení technické v Praze
IA	Institucionální akreditace
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MU	Masarykova univerzita
NAÚ	Národní akreditační úřad
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
PSP	Profesně zaměřené studijní programy
ROV	Rada oblastí vzdělávání (v rámci ZČU)
RVH	Rada pro vnitřní hodnocení
SLU	Slezská univerzita v Opavě
SOD	Smlouva o dílo
SP	Studijní program
SŠ	Střední škola
TAČR	Technologická agentura České republiky
TUL	Technická univerzita v Liberci
UHK	Univerzita Hradec Králové
UK	Univerzita Karlova
UMPRUM	Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze
UPCE	Univerzita Pardubice
VaV	Výzkum a vývoj
VOŠ	Vyšší odborná škola
VR	Vědecká rada
VŠ	Vysoká škola
VUT	Vysoké učení technické v Brně
ZČU	Západočeská univerzita v Plzni

Manažerské shrnutí

Novela vysokoškolského zákona z roku 2016¹ byla reakcí na potřebu zavedení nástrojů a kontrolních mechanismů pro zajištění kvalitního vysokého školství, mimo jiné také kvůli zvyšujícímu se počtu studentů vysokých škol, ale také vzniku nových, zejména soukromých vysokých škol. Nejdůležitějšími oblastmi, zavedenými touto novelou, jsou pravidla pro zajišťování a hodnocení kvality vysokých škol, umožnění institucionálních akreditací, nebo například rozlišování akademicky a profesně zaměřených studijních programů. Právě tyto 3 oblasti byly předmětem rozsáhlé výzkumné analýzy² dopadů zavedení novely na vysoké školy a jejich kvalitu.

Důsledkem zavedení novely zákona byla nutnost transformovat dřívější studijní obory na studijní programy. Tento proces přinesl řadu pozitivních dopadů na kvalitu studijních programů, jelikož k tomuto procesu vysoké školy ve většině případech přistoupily velmi zodpovědně a využily jej jako příležitost vyhodnotit stávající kvalitu vnitřních procesů a přijmout kroky k jejímu zvýšení. Docházelo tak ke změnám ve studijních programech, např. k redukci jejich počtu vlivem spojování původních oborů do studijních programů se specializacemi apod. Toto bylo prováděno již podle nové legislativy, ať už se jednalo o studijní programy schvalované novým regulačním orgánem, tj. Národním akreditačním úřadem v případě vysokých škol, které institucionální akreditací nedisponují, či ji nemají pro danou oblast vzdělávání či typ studijního programu. Druhou možností je tzv. institucionální akreditace, která umožňuje vysoké škole si sama akreditovat studijní programy. Ať již vysoká škola získala institucionální akreditaci či nikoliv, jednalo se o velmi náročný proces, který administrativně zatížil jak samotné vysoké školy, tak zmíněný Národní akreditační úřad. Právě tyto administrativní nároky vyplývající z novely vysokoškolského zákona a doprovodných legislativních předpisů (nařízení vlády) mohly být určitou bariérou pro dosažení ještě pozitivnějších výsledků, které lze však očekávat v budoucím období i vzhledem k postupnému získávání zkušeností vysokých škol s nově zavedenými systémy a vzhledem k jejich případným postupným úpravám a zdokonalování.

Zavedení institucionální akreditace přineslo na jedné straně vysokým školám flexibilitu a autonomii v procesu akreditace studijních programů. Na druhé straně se však významně zvýšily nároky na systém vnitřního zajišťování a hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností, a to bez ohledu na skutečnost, zdali vysoká škola disponuje institucionální akreditací či využívá Národní akreditační úřad. To potvrzuje i fakt, že vysoké školy, které získaly institucionální akreditaci pouze pro vybrané oblasti vzdělávání a studijní programy mimo tyto oblasti vzdělávání akreditují prostřednictvím Národního akreditačního úřadu, využívají identických procesních postupů bez ohledu na způsob akreditace (institucionální vs. NAÚ).

Jednotlivé vysoké školy přistoupily k zavádění vnitřních systémů zajišťování a hodnocení kvality různými způsoby. V některých případech se jedná o splnění minimálních požadavků daných zákonem, na mnoha vysokých školách však jdou zavedené systémy vnitřní kvality nad rámec tohoto zákona a přináší další procesy, které přímo nevyplývají z této novely zákona. Zavedení těchto procesů způsobilo vysokým školám administrativní a finanční zatížení, které se snaží redukovat zaváděním různých podpůrných nástrojů, například ve formě rozšiřující se digitalizace a zaváděním informačních systémů,

¹ Zákon č. 137/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů.

² Manažerské shrnutí popisuje výsledky kompletní analýzy, samotná analýza je však rozdělena do dílčích dokumentů, viz informace na straně 2.

ale také samotnou optimalizací procesů nastavených systémů tak, aby byla administrativní zátěž co nejmenší při zajištění požadovaných standardů kvality.

Z realizované analýzy vyplývá, že samotné vysoké školy se s dopady zavedení nových systémů vnitřního zajišťování a hodnocení kvality průběžně seznamují a získané zkušenosti využívají k jejich případným úpravám. To platí jak pro procesy vysokých škol s udělenou institucionální akreditací, tak těch, které tuto akreditaci buď nezískaly, nebo o ni doposud nepožádaly. Analýza dopadů zavedení změn prostřednictvím změn legislativy v oblasti vysokého školství by měla být kontinuálním procesem, zejména i proto, že některé dopady, a to jak pozitivní, tak negativní, se mohou projevit až s větším časovým odstupem od provedení změn. Již nyní však lze sledovat řadu pozitivních efektů, ke kterým patří například:

- Existence funkčních systémů vnitřního zajišťování a hodnocení kvality, jejichž vlastní realizace podněcuje vysoké školy kontinuálně řešit kvalitu svých činností (vzdělávací, tvůrčí a s nimi související činnosti).
- Modernizace procesů a nástrojů vysokých škol v reakci na potřeby identifikované systémy vnitřního zajišťování a hodnocení kvality.
- Zvyšování kvality studijních programů, eliminace duplicitních či nekvalitních studijních oborů v rámci jednotlivých vysokých škol.
- Zlepšování spolupráce mezi jednotlivými součástmi vysokých škol.
- Zefektivnění akreditačního procesu v rámci institucionální akreditace jako důsledek přizpůsobení se specifikům a potřebám vysoké školy.
- Zvyšování důrazu na požadavky praxe a pracovního trhu při úpravách a tvorbě studijních programů, a to včetně požadavků na praktickou výuku.
- U profesně orientovaných studijních programů kladení vyššího důrazu vysokých škol na praktickou výuku a na zaměření, organizaci a průběh odborné praxe a rozšiřování spolupráce s aplikační sférou.
- Postupná snaha o snižování administrativní zátěže s výhledem další optimalizace v následujícím období.

V rámci analýzy byla identifikována i řada slabých míst, kde existuje prostor pro další zlepšování, k čemuž jsou navrhována opatření k případné realizaci. K těmto slabým místům patří zejména:

- V některých případech byly zavedeny až příliš robustní systémy vnitřního zajišťování a hodnocení kvality vedoucí k nadměrné administrativní a finanční zátěži.
- V systémech vnitřního zajišťování a hodnocení kvality na vysokých školách existují nevyjasněné povinnosti a kompetence jednotlivých aktérů, které brání jejich efektivitě.
- Nedostatečná informovanost vysokých škol o některých záměrech vyplývajících z novely zákona, vedoucí k jejich negativnímu postoji, například v oblasti profesně zaměřených studijních programů.
- Existence bariér pro realizaci praktické výuky a odborných praxí, zejména v oblasti motivace aplikační sféry ke spolupráci, dostupných finančních prostředků pro zajištění jak odborníků z praxe do přímé výuky, tak pro supervizi odborných praxí.

1 Úvod

Cílem projektu bylo zjistit a ověřit, jakým způsobem ovlivnily změny, způsobené novou legislativní úpravou v některých segmentech vysokého školství, nastavení studijních programů a také zjistit dopady na hlavní aktéry, tj. na vysoké školy. Dále bylo cílem zjistit dopady institucionálních akreditací a zvýšených nároků na vnitřní řízení kvality na vysokých školách (struktura studijních programů, především u nově vzniklých programů, vnitřní procesy) a zmapovat vývoj profesně zaměřených studijních programů a parametrů, ve kterých se liší od akademických studijních programů.

Dokument slouží jako souhrnná zpráva o výsledku **Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství zavedených zákonem č. 137/2016 Sb. – vnitřní systémy zajišťování kvality** (Vsouhrn – vnitřní systémy zajišťování kvality).

Cílem předmětné části o institucionálních akreditacích (IA) a vnitřních systémech zajišťování kvality bylo zjistit, jaký dopad IA a zvýšené nároky na vnitřní řízení kvality na vysokých školách měly na strukturu studijních programů (především nově vznikající programy) a vnitřní procesy. Byla využita sekundární data o nastavených procesech a studijních programech nebo kvalitativní metody (individuální rozhovory, focus groups). Kvalitativní šetření proběhlo na 13 vysokých školách.

Realizace tohoto výsledku je řešena a v šesti etapách, respektive kvartálech, viz následující přehled:

Tabulka 1.1: Harmonogram řešení výsledku Vsouhrn – vnitřní systémy zajišťování kvality

Kvartál:	Činnosti
1 (01.01.2021 až 31.03.2021)	Shromáždění, analýza a vyhodnocení dostupných relevantních informačních a datových zdrojů (zákonné a podzákonné normy, administrativní data, dokumenty vysokých škol, NAÚ atp., výzkumná data...); Vyhodnocení kvality získaných informačních a datových zdrojů
2 (01.04.2021 až 30.06.2021)	Analýza podkladů a datových zdrojů shromážděných během 1. kvartálu; Příprava vzorku oslovených subjektů/osob v požadované struktuře v rámci všech relevantních populací (vysoké školy, studenti, členové Rady NAÚ atp.); Rekrutace osob pro rozhovory a skupinové diskuse; Příprava metodiky sběru primárních dat s ohledem na otázky, na které má výzkum přinést odpovědi; Pilotáž metodiky (typová návštěva 1 VŠ, realizace výzkumných rozhovorů); Tvorba finální verze metodického postupu při sběru primárních dat; Provádění výzkumných rozhovorů a skupinových diskusí; Provádění dotazníkových šetření (pokud bude relevantní)
3 (01.07.2021 až 30.09.2021)	Provádění výzkumných rozhovorů a skupinových diskusí; Provádění dotazníkových šetření (pokud bude relevantní); Zpracování základních výstupů z rozhovorů, skupinových diskusí a příp. dotazníkových šetření; Příprava souhrnu příkladů dobré a špatné praxe
4 (01.10.2021 až 31.12.2021)	Provádění výzkumných rozhovorů a skupinových diskusí; Provádění dotazníkových šetření (pokud bude relevantní); Zpracování výstupů z rozhovorů, skupinových diskusí a příp. dotazníkových šetření; Příprava souhrnu příkladů dobré a špatné praxe
5 (01.01.2022 až 31.03.2022)	Zpracování výsledků (vč. souhrnu dobré a špatné praxe); Workshop pro odbornou veřejnost (ověření a doplnění klíčových informací)
6 (01.04.2022 až 30.06.2022)	Dokončení definitivní verze výsledku

2 Přehled spolupracujících škol

V úvodu realizace projektu bylo na základě vstupní analýzy dostupných dat provedeno sestavení vzorku vysokých škol pro spolupráci v podobě detailní analýzy řešení všech oblastí, včetně profesně zaměřených studijních programů. Řešitelský tým výběrem také musel reagovat na odmítnutí spolupráce ze strany některých vysokých škol. Původně navrhovaný vzorek tak byl doplněn tak, aby splňoval požadavky stanovené zadáním projektu. Návrh vysokých škol ke spolupráci byl konzultován s MŠMT a TAČR v rámci kontrolního dne a navazujícího připomínkovacího procesu.

Seznam všech vysokých škol, které byly zapojeny do detailního šetření v rámci realizace projektu, je uveden v následující tabulce:

Tabulka 2.1: Přehled vysokých škol zapojených do spolupráce

#	Vysoká škola
1	Masarykova univerzita
2	Univerzita Pardubice
3	Univerzita Karlova
4	Univerzita Hradec Králové
5	Akademie múzických umění v Praze
6	Západočeská univerzita v Plzni
7	Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze
8	Slezská univerzita v Opavě
9	Vysoká škola logistiky, o.p.s.
10	České vysoké učení technické v Praze
11	Vysoké učení technické v Brně
12	Vysoká škola polytechnická Jihlava
13	Technická univerzita Liberec

Zdroj: vlastní zpracování.

3 Základní východiska pro řešení výsledku v oblasti vnitřního systému zajišťování a hodnocení kvality

V rámci analýzy v oblasti vnitřních systémů zajišťování kvality jsou v souladu se zadáním projektu řešeny následující výzkumné otázky:

- VSK1. Jsou nově nastavené mechanismy vnitřního zajišťování kvality hodnoceny vysokými školami jako funkční? Přispívají tyto mechanismy k vyšší kvalitě vzdělávací činnosti a s ní souvisejících činností? Stalo se vnitřní zajišťování kvality integrální součástí řízení vysokých škol? Nebyly úpravy mechanismů zajišťování kvality spíše formálního a administrativního rázu, bez substantivních dopadů na podobu a kvalitu vzdělávání?
- VSK2. Zakotvila změna legislativy jednoznačná a transparentní kritéria pro hodnocení kvality činnosti vysokých škol? Existují významné odlišnosti v nastavení mechanismů zajišťování kvality a v kritériích kvality mezi jednotlivými školami? Vedlo zavedení vnitřních mechanismů zajišťování kvality k těsnějšímu propojení kritérií pro hodnocení studijních programů se specifickou misí a profilem vysoké školy?
- VSK3. Lze odlišit školy s centralizovaným a decentralizovaným přístupem k vnitřnímu zajišťování kvality? Lze indikovat významně odlišné dopady těchto dvou přístupů na kvalitu vzdělávací činnosti?
- VSK4. Je důraz na zajišťování kvality trvalý? Není zájem o problematiku zajišťování kvality ovlivněn akreditačním cyklem (tzn. příslušní aktéři věnují problematice pozornost pouze v časově omezeném období, např. během přípravy žádosti o institucionální akreditaci)?
- VSK5. Jaké konkrétní nástroje a mechanismy zajišťování kvality jsou považovány za (ne)efektivní? Co lze považovat za dobrou praxi? Které problematické aspekty relevantních předpisů navrhuje vysoké školy změnit?
- VSK6. Jaký vliv měly systémové změny na vnitřní strukturu studijních programů (re-)akreditovaných podle nových předpisů? Došlo ke změně nastavení profilů absolventa, včetně kompetencí a výsledků učení? Do jaké míry docházelo k pouhému překlopení původních studijních oborů do nových studijních programů (např. formou specializace), bez substantivních změn? Vytvořily systémové změny příležitost pro tvorbu progresivních studijních programů?
- VSK7. Generují systémy vnitřního zajišťování a hodnocení kvality žádosti o akreditace studijních programů s nízkou mírou neúspěšnosti při akreditačním řízení u NAÚ? Dochází ke zlepšení poměru mezi počtem podaných a pozitivně ukončených žádostí o akreditace studijních programů?
- VSK8. Jsou ve vnitřních procesech zajišťování kvality jasně vymezeny kompetence a odpovědnosti klíčových aktérů (např. součástí vysokých škol, organizačních jednotek, akademických i neakademických pracovníků, studentů atp.)? Dochází u některých orgánů k tomu, že svou roli ve vnitřním systému zajišťování kvality plní pouze formálně, bez reálného přínosu pro kvalitu činností?
- VSK9. Vedla změna legislativy k posílení role garantů studijních programů ve vnitřních procesech zajišťování kvality vysokých škol? Jsou úkoly a pravomoci garanta studijního programu na jednotlivých vysokých školách jasně vymezeny? Dostávají garanti studijních programů lepší a přímější zpětnou vazbu?
- Jakou roli v procesu zajišťování kvality hrají jednotlivé součásti (zejm. fakulty) vysoké školy? Jaké je rozdělení zodpovědnosti? Přispěly legislativní změny k rozvoji a posílení spolupráce mezi jednotlivými součástmi vysokých škol?
 - Jakým způsobem jsou koncipovány a obsazovány rady pro vnitřní hodnocení z hlediska profilu jejich členů (interní vs. externí členové, odborníci vs. vedoucí pracovníci, zahraniční členové atd.)? Je možno vypořádat vliv složení rad na fungování procesů vnitřního zajišťování kvality?
 - Vstupují do procesu zajišťování kvality také externí aktéři? Jakým způsobem se zapojují? Došlo k posílení role externích aktérů ve vnitřních procesech zajišťování kvality vysokých škol? Jaké způsoby zapojení externích aktérů se ukazují jako funkční a jaký je jeho přínos pro kvalitu vzdělávací činnosti?
 - Došlo k posílení role studentů ve vnitřních procesech zajišťování kvality vysokých škol? Pociťují studenti efekty těchto systémových změn? Je zpětná vazba od studentů (například prostřednictvím

studentského hodnocení) promítána do způsobu nastavení, zajištění a posuzování kvality studijních programů? Jaké informace jsou od studentů příp. zjišťovány? Jedná se spíše o informace využitelné v krátkodobém horizontu (např. identifikace problémů s konkrétním předmětem), nebo jsou zjišťovány informace dlouhodobějšího/strategického charakteru (např. přístup ke studijním materiálům, překrývání předmětů, naplnění profilu absolventa atp.)? Je možné identifikovat metody zapojení studentů a získávání zpětné vazby od nich, které jsou nejefektivnější a mají největší přínos pro zvyšování kvality vzdělávání?

- Vedla změna předpisů a procesů k etablování a profesionalizaci odborníků na zajišťování kvality? Rekrutují se tito experti častěji z řad akademických, nebo neakademických pracovníků?

VSK10. Došlo změnou legislativy ke snížení administrativní a personální náročnosti spojené se schvalováním/akreditací studijních programů? Došlo ke snížení administrativní zátěže akademických pracovníků, díky čemuž mohou věnovat více času činnostem souvisejícím s výukou nebo výzkumem?

VSK11. Jaký je dopad systémových změn na reálnou výuku? Je kladen větší důraz na kvalitu výuky? Projevily se změny v profesních i v akademických studijních programech?

Pro analýzu vnitřních systémů zajišťování kvality a zodpovězení výzkumných otázek byly využity následující zdroje výzkumných informací:

1. Desk research dokumentů univerzit v oblasti vnitřních systémů zajišťování kvality (veřejně dostupných, v případě univerzit, se kterými bude navázána spolupráce, budou využity také interní doprovodné materiály, např. metodiky) a dalších souvisejících materiálů např. zápisy ze zasedání Rady pro vnitřní hodnocení. Legislativní a metodické dokumenty v oblasti systémů vnitřního zajišťování kvality.
2. Skupinová diskuze (Focus Group) s garanty SP či vedoucími kateder.
3. Polostrukturované/hloubkové rozhovory s členy RVH, s prorektory/proděkany, případně s garanty vybraných SP.
4. Veškeré podklady pro realizaci šetření prostřednictvím skupinových diskuzí a rozhovorů (scénáře, výběr respondentů) byly zpracovány tak, aby tyto aktivity přinesly všechny informace a fakta potřebné pro zodpovězení výše uvedených otázek.
5. Odborný workshop za účelem sběru dodatečných dat a potvrzení informací získaných předešlými analytickými aktivitami.

4 Metodika realizace analýzy

4.1 Realizace sběru a analýzy primárních dat

Kromě provedených analýz statistických dat a detailní analýzy dokumentace vysokých škol zaměřené na vnitřní systémy zajišťování kvality byla provedena také analýza vlastních primárních dat, která byla získána kombinací kvantitativních a kvalitativních metod spoluprací s vybranými vysokými školami (blíže viz kapitola č. 2).

4.1.1 Přehled zapojených respondentů do sběru primárních dat

V souladu s platným harmonogramem probíhal sběr primárních dat v období od 1. 7. 2021 do 31. 12. 2021. V následující tabulce je uveden anonymizovaný přehled respondentů jednotlivých aktivit sběru primárních dat.

Tabulka 4.1: Přehled provedených aktivit sběru primárních dat včetně popisu cílových skupin

Aktivita:	Popis:	Smluvní požadavky	Naplnění:	Poznámka:
Individuální rozhovory (VŠ)	Šetření prostřednictvím individuálních rozhovorů s cílovou skupinou zástupců spolupracujících vysokých škol. V rámci rozhovorů byly řešeny všechny oblasti analýzy, tzn.: <ul style="list-style-type: none"> - Institucionální akreditace - Vnitřní systémy zajišťování a hodnocení kvality - Profesionálně zaměřené studijní programy 	50	60	K celkovému počtu zapojených respondentů lze připočítat také 19 zapojených skrze fokusní skupiny, jelikož ty nejsou v rámci SOD explicitně uvedeny. Celkem tako bylo v rámci aktivit zapojeno 79 zástupců vysokých škol.
Fokusní skupiny	Šetření prostřednictvím fokusních skupin s cílovou skupinou zástupců spolupracujících vysokých škol. V rámci rozhovorů byly řešeny všechny oblasti analýzy, tzn.: <ul style="list-style-type: none"> - Institucionální akreditace - Vnitřní systémy zajišťování a hodnocení kvality - Profesionálně zaměřené studijní programy 	-	19 osob v rámci 3 FS	Fokusní skupiny nejsou jako metoda explicitně uvedeny v rámci smlouvy k řešené analýze. Byly navrženy zpracovatelem, nicméně v průběhu realizace analýzy se objevily významné bariéry na straně vysokých škol pro jejich realizaci. Časové a organizační bariéry na straně VŠ byly limitem pro možnost setkání více osob v jeden konkrétní termín, proto byly osoby zapojeny prostřednictvím individuálních rozhovorů, i nad rámec počtu vymezeného v SOD pro tuto aktivitu. Ačkoliv při úvodních jednáních s vedením VŠ na úrovni rektorátů všechny zapojené školy s touto aktivitou souhlasily, u některých škol se objevila také nízká ochota k zapojení na straně fakult.

Aktivita:	Popis:	Smluvní požadavky	Naplnění:	Poznámka:
Individuální rozhovory (NAÚ)	Šetření prostřednictvím individuálních rozhovorů se zástupci Národního akreditačního úřadu. Cílem rozhovorů byla především témata akreditací, kvality žádostí o akreditace a přístup VŠ a NAÚ k profesně zaměřeným studijním programům.	7	7	V rámci realizace aktivity byly provedeny 2 rozhovory se zástupci Kanceláře NAÚ a 5 rozhovorů se zástupci hodnotitelů NAÚ.
Individuální rozhovory (Praxe)	Šetření prostřednictvím individuálních rozhovorů s cílovou skupinou osob na straně institucí a subjektů, které poskytují místa na praxi pro studenty vysokých škol. Jedná se o mentory praxí, tzn. osoby, které se studentům na praxi věnují.	3	4	Respondenti byli vybráni na základě spolupráce s vysokými školami, tzn., že vysoké školy doporučily respondenty z řad svých spolupracujících organizací.
Dotazníkové šetření (VŠ)	Šetření s cílovou skupinou studentů vysokých škol. Předmětem šetření byla především následující témata: <ul style="list-style-type: none"> - Motivace a faktory volby studijního programu - Povědomí o profesně zaměřených studijních programech - Zapojení studentů do vnitřních systémů zajišťování kvality 	2 FS	2 347	V rámci parametrů projektu je byla pro cílovou skupinu studentů a absolventů VŠ fokusní skupina, nicméně samotný návrh projektu umožňuje nahrazení fokusní skupiny dotazníkovým šetřením. Po dohodě s gestorem (MŠMT) bylo v rámci analýzy této možnosti využito a v rámci dotazníkového šetření bylo získáno celkem 2 347 odpovědí studentů a absolventů napříč spolupracujícími vysokými školami.
Dotazníkové šetření (SŠ)	Šetření s cílovou skupinou potenciálních uchazečů o studium na vysokých školách. Předmětem šetření byla především následující témata: <ul style="list-style-type: none"> - Motivace a faktory volby vysoké školy a studijního programu - Povědomí o profesně zaměřených studijních programech 	1 FS	113	V rámci parametrů projektu byla pro cílovou skupinu uchazečů o studium VŠ fokusní skupina, nicméně samotný návrh projektu umožňuje nahrazení fokusní skupiny dotazníkovým šetřením. Po dohodě s gestorem (MŠMT) bylo v rámci analýzy této možnosti využito a v rámci dotazníkového šetření bylo získáno celkem 113 odpovědí. Průzkum byl realizován ve spolupráci se středními školami, u kterých se předpokládá, že jejich absolventi budou ve větší míře pokračovat studiem na VŠ.

4.1.2 Popis použitých metod sběru primárních dat

V rámci sběru primárních dat v řešené oblasti byly využity následující výzkumné metody:

Polostrukturované rozhovory:

Metoda polostrukturovaných rozhovorů, která představuje diagnostickou techniku získu informací při přímé interakci s dotazovanými osobami. Rozhovory byly vedeny zkušený tazatelem zpracovatele na základě předem připravených scénářů³, které byly vytvořeny v souladu s výzkumnými otázkami, jež byly stanoveny v zadávací dokumentaci. Podoba scénáře byla před zahájením sběru dat schválena ze

³ Kompletní verze scénářů pro polostrukturované rozhovory je uvedena v příloze č. 1 tohoto dokumentu.

strany MŠMT i TAČR. Zpracovatel garantuje, že jednotliví respondenti rozhovorů byli předem dostatečně informováni o jeho účelu a obsahu tak, aby byli schopni v rámci rozhovoru zodpovědět výzkumné otázky.

Fokusní skupiny:

Fokusní skupiny (dále jen FS) byly organizovány formou řízené diskuze zúčastněných osob pod vedením zkušeného moderátora z výzkumného týmu. Pro fokusní skupinu byl předem sestaven scénář⁴, který pokrývá zkoumanou problematiku. Výzkumné otázky byly sestaveny tak, aby byl získán dostatek informací ke splnění cíle výzkumu. Každá fokusní skupina byla sestavena na 6 až 10 účastníků a trvání do 2 hodin. Dle dlouhodobých zkušeností zpracovatele s tímto typem výzkumu je dodržení těchto parametrů podmínkou pro její efektivní průběh. Zpracovatel garantuje, že všichni účastníci fokusních skupin byli předem dostatečně informováni o jejich účelu a obsahu tak, aby byli schopni se do diskuze efektivně zapojit.

Výhodou fokusních skupin je možnost otevření nových témat, která nebyla původně očekávána, ale jsou pro cíle výzkumu relevantní, a to v důsledku vzájemné interakce respondentů. Fokusní skupina také umožňuje sledovat stupeň souhlasu s výsledky a informacemi napříč vícero osobami, které se skupiny účastní a mají mezi sebou vzájemnou interakci.

Dotazníkové šetření

Metoda dotazníkového šetření byla využita pro sběr primárních dat od cílové skupiny studentů a uchazečů o studium na vysokých školách, jelikož je tato cílová skupina obtížněji dosažitelná prostřednictvím rozhovorů či fokusních skupin, zejména pokud mají být respondenti z různých studijních programů/fakult, což znemožňuje například uspořádání fokusní skupiny v rámci výuky. Pro účely dotazníkového šetření byl vytvořen stručný dotazník⁵ obsahující lehce srozumitelné otázky zaměřené na řešenou problematiku profesně zaměřených studijních programů. Dotazník byl zpracován v podobě elektronického formuláře, přičemž respondentům byl distribuován odkaz na webovou verzi dotazníku, kde respondenti dotazník vyplnili. Odpovědi se tímto způsobem rovnou zaznamenávají do připravené datové matice a jsou tak připraveny k vyhodnocení. Před samotným vyhodnocením byly z datové matice odstraněny případné neplatné odpovědi. Vyhodnocení dotazníkového šetření bylo provedeno prostřednictvím matematicko-statistických metod ve statistickém programu SPSS a bylo využito k sestavení odpovědí na řešené analytické otázky

⁴ Kompletní verze scénáře pro fokusní skupiny je uvedena v příloze č. 2 tohoto dokumentu.

⁵ Dotazník použitý v rámci této aktivity je uveden v příloze č. 3.

4.2 Realizace odborného workshopu

V rámci pátého kvartálu v souladu s platným harmonogramem analýzy probíhala v pátém kvartálu sumarizace výsledků analytických aktivit do podoby zdůvodněných a interpretovaných odpovědí na analytické otázky, viz podkapitola 4.2 tohoto dokumentu.

Zároveň v pátém kvartálu proběhl odborný workshop, na kterém byly s relevantními experty řešeny průběžné výstupy analýz. Celkem se tohoto workshopu zúčastnilo 20 osob, workshop proběhl dne 30. 3. 2022 v online prostředí. Účastníci workshopu dostali možnost zpracovateli analýzy zaslat dodatečné připomínky a podněty do 14. 4. 2022. Přehled skupin účastníků workshopu je uveden v následující tabulce:

Tabulka 4.2: Účastníci odborného workshopu

Skupina účastníků	Počet
Zástupci zpracovatele analýzy	4
Zástupci MŠMT	2
Zástupci vysokých škol	14
Celkem:	20

5 Souhrn výsledků analýzy v oblasti vnitřních systémů zajišťování kvality

Na základě provedených analytických činností, které jsou uvedeny výše, byly zodpovězeny jednotlivé analytické otázky. Negativní zjištění byla zpracována do přehledu problémových oblastí, na který navazují doporučení k jejich řešení. Součástí výsledků je také souhrn dobré praxe, identifikované v rámci průzkumu vybraných vysokých škol, které v rámci analýzy spolupracovaly s řešiteli.

5.1 Vyhodnocení analytických otázek

Tato kapitola obsahuje odpovědi na analytické otázky vymezené zadáním projektu. Odpovědi jsou zpracovány ve formě stručných výroků podpořených textovým shrnujícím zdůvodněním a identifikovanou vazbou na problémy k řešení a navrhovaná opatření. Zároveň podkapitoly obsahují vyhodnocení podkladových dat, pokud jsou pro danou analytickou otázku relevantní.

5.1.1 Funkcionalita nově nastavených systémů zajištění kvality

Tabulka 5.1: Řešení analytické otázky VSK1⁶

Analytická otázka:	<i>VSK1: Jsou nově nastavené mechanismy vnitřního zajišťování kvality hodnoceny vysokými školami jako funkční? Přispívají tyto mechanismy k vyšší kvalitě vzdělávací činnosti a s ní souvisejících činností? Stalo se vnitřní zajišťování kvality integrální součástí řízení vysokých škol? Nebyly úpravy mechanismů zajišťování kvality spíše formálního a administrativního rázu, bez substantivních dopadů na podobu a kvalitu vzdělávání?</i>
Odpověď na AO:	V současné době lze považovat nastavené vnitřní systémy kvality na vysokých školách za funkční, nicméně i v těchto systémech lze nalézt slabá místa, která by měla být předmětem budoucích úprav procesů. Systémy se stávají součástí řízení vysokých škol, lze předpokládat pozitivní dopady na kvalitu vzdělávací činnosti a dalších souvisejících činností, které však bude možné jednoznačně vyhodnotit až ve větším časovém odstupu od jejich zavedení.
Zdůvodnění odpovědi:	<p>Novela zákona o vysokých školách představovala pro vysoké školy a dotčené regulující orgány (NAÚ) výzvu, kdy v relativně krátkém časovém období bylo nutné nastavit základní parametry zajišťování a hodnocení kvality ve výše uvedených oblastech. Obecně lze konstatovat, že vysoké školy se v první fázi implementace novely zákona o vysokých školách zaměřily buď na úpravu relevantních stávajících vnitřních předpisů (např. statut vysoké školy, jednací řád vědecké rady VŠ apod.), nebo na vytvoření zcela nových vnitřních předpisů (Pravidla zajišťování kvality, Akreditační řád, Jednací řád RVH) a vnitřních norem na úrovni vysoké školy či jejich součástí. Zejména přijímání vnitřních předpisů bylo náročné jednak z administrativního pohledu (nutnost schvalování v akademickém senátu vysoké školy a následná registrace u MŠMT), jednak z pohledu věcného ve smyslu existence metodických materiálů regulujících orgánů, které v mnoha případech vznikaly paralelně.</p> <p>V rámci analýzy byly identifikovány hlavní přínosy vnitřních systémů zajišťování kvality v rámci vybraných vysokých škol zapojených do analýzy. Z výsledků vyplývá, že se vysokým školám díky nově nastaveným systémům povedlo eliminovat řadu slabín předchozích studijních oborů, které byly v návaznosti na řešenou novelu transformovány na studijní programy (více o tomto procesu viz analytická otázka VSK6). K nejčastěji zmiňovaným přínosům zavedení vnitřních systémů vnitřní kvality patří:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Eliminace všech potenciálních slabín akreditovaných studijních programů.▪ Systém přinesl řadu nových oblastí, které je vhodné v rámci zajišťování kvality sledovat. <p>Celouniverzitní působnost RVH a vnitřních předpisů či norem umožňuje srovnávat studijní programy napříč fakultami. To vede k zajištění rovnováhy mezi fakultami a eliminaci vzniku duplicitních či velmi podobných studijních programů v rámci vysoké školy.</p> <p>Z výsledku ostatních analytických otázek lze dedukovat, že nově nastavené mechanismy jsou funkční a že přispívají ke kvalitě vzdělávací činnosti. Nutno však podotknout, že systémy také obsahují na řadě míst slabá místa, která mohou být</p>

⁶ Kód „VSK“ byl vybrán pro identifikaci otázek zaměřených na oblasti vnitřních systémů zajišťování kvality.

průběžně identifikována v rámci evaluačních a hodnotících procesů na školách, včetně průběžných hodnocení akreditovaných studijních programů. Pro jednoznačné vyhodnocení dopadů bude potřeba hodnocení pravidelně revidovat s postupujícím časem od zavedení novely v platnost.	
Na úrovni vedení vysokých škol či jednotlivých fakult jsou zavedené systémy integrálně zavedeny a akceptovány, včetně souhlasu s jejich přínosy. Určitý negativní pohled na systémy se může objevovat například mezi akademickými pracovníky, zejména pokud není procesní stránka systému efektivně nastavena a představuje pro ty pracovníky nepřiměřenou zátěž.	
Identifikované problémy ⁷ :	VSK.B1; VSK.B2; VSK.B3; VSK.B4
Vazba na navržená doporučení:	B.A; B.B

5.1.2 Kritéria pro hodnocení kvality vysokých škol

Tabulka 5.2: Řešení analytické otázky VSK2

Analytická otázka:	<i>VSK2: Zakotvila změna legislativy jednoznačná a transparentní kritéria pro hodnocení kvality činnosti vysokých škol? Existují významné odlišnosti v nastavení mechanismů zajišťování kvality a v kritériích kvality mezi jednotlivými školami? Vedlo zavedení vnitřních mechanismů zajišťování kvality k těsnějšímu propojení kritérií pro hodnocení studijních programů se specifickou misí a profilem vysoké školy?</i>
Odpověď na AO:	Kritéria pro hodnocení kvality činnosti vysokých škol jsou dle jejich vyjádření nastavena transparentně a srozumitelně. K dosažení těchto parametrů kvality vysoké školy přistupují rozdílnými způsoby, vždy však v mantinelech nastavených legislativou.
Zdůvodnění odpovědi:	<p>Vysokým školám se zdají kritéria daná legislativou dostatečně transparentní a srozumitelná v oblasti, která popisuje nezbytné součásti systému, jako je existence RVH a dokumentace související s výstupy hodnocení. Zároveň jsou toho názoru, že i v rámci tohoto vymezení si mohou univerzity poměrně široce nastavit systém hodnocení dle vlastních požadavků, jež mnohdy sahají nad rámec zákonem stanovené povinnosti.</p> <p>Institucionální zajištění akreditačního procesu je napříč vysokými školami velmi rozmanité a do celého procesu vstupují další faktory jako např. získání oprávnění institucionální akreditace pro jednotlivé oblasti vzdělávání, rozmanitost oblastí vzdělávání uskutečňovaných na součástech vysoké školy či specifické systémy řízení (např. míra centralizace či decentralizace). V praktické rovině je tato část zajišťování kvality zabezpečena širokým spektrem institucí – na národní úrovni MŠMT a NAÚ, na úrovni vysokých škol zejména Radou pro vnitřní hodnocení, případně jí podřízenými orgány. Mimo tento vrcholný orgán v systému vnitřní akreditace hrají důležitou roli i další orgány jako jsou např. akademické senáty fakult, vědecké rady fakult (v jednom případě i vědecká rada vysoké školy), kolegia rektora apod.</p>
Identifikované problémy:	VSK.B1; VSK.B2; VSK.B3; VSK.B4
Vazba na navržená doporučení:	B.A; B.B

Oblast systémů zajišťování kvality je v zákoně o vysokých školách upravena v §77b a vysokým školám nařizuje zavést a udržovat systém zajišťování kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností a vnitřního hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností vysoké školy. Celý proces vnitřního hodnocení kvality je založen zejména na aplikaci standardů a postupů vnitřního hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností vysoké školy, ve vypracování zprávy o vnitřním hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností vysoké školy (termíny stanoveny vnitřním předpisem VŠ, minimálně však 1x za 5 let, každoročně aktualizováno dodatkem popisujícím změny v dosažené kvalitě a řídicích opatřeních), která je poskytována orgánům a členům orgánů vysoké školy a jejích součástí a NAÚ a MŠMT.

⁷ Konkrétní problémy a doporučení odpovídající uvedeným kódům jsou uvedeny v podkapitolách 4.3 a 4.4.

Vnější hodnocení VŠ náleží Národnímu akreditačnímu úřadu (viz §84 zákona o vysokých školách) – provádí se buď na podnět ministra, nebo shledá-li NAÚ závažné důvody pro mimořádné hodnocení.

Zajišťování kvality a vnitřní hodnocení kvality je zpravidla směřováno do těchto klíčových oblastí:

- **vzdělávací činnost** – do této oblasti náleží zejména hodnocení: studijních programů, programů celoživotního vzdělávání, vzdělávání v mezinárodně uznávaném kurzu, přijímání do studia a podmínky studia, uznávání zahraničního vzdělávání, či oblasti vzdělávání.
- **tvůrčí činnost** – do této kategorie náleží zejména zajišťování kvality výzkumné a umělecké činnosti ve smyslu jejího hodnocení.
- **související činnosti** – do této oblasti náleží široké spektrum činností, které charakterizují podstatu vysoké školy: patří sem zejména řízení a správa univerzity ve smyslu rozvoje zaměstnanců, mobility zaměstnanců a studentů, spolkové činnosti studentů a zaměstnanců, podpora studentů se specifickými potřebami, poradenské služby, koleje a menzy, materiální a technické zabezpečení.

Z pohledu implementace změn v kontextu zajišťování kvality, které přinesla tato novela zákona o vysokých školách, lze postup zavádění změn rozdělit do tří na sebe navazujících etap:

1. zajištění kvality akreditačního procesu (NAÚ i IA),
2. zajištění kvality tvůrčí činnosti,
3. zajištění kvality hodnocení studijních programů, tvůrčí činnosti a s nimi souvisejícími činnostmi.

Vysoké školy se v první fázi zaměřily zejména na úpravu nebo vytvoření všech relevantních legislativních dokumentů (vnitřní předpisy a normy). Poté následovala fáze institucionálního zabezpečení celého systému v podobě ustanovení jednotlivých orgánů, v jejichž kompetenci je zajišťování systému kvality. Tyto orgány se nejprve zaměřily na funkční nastavení systému kvality akreditačního procesu, tj. nastavení procesů, které jsou spojeny s přípravou žádosti o udělení akreditace a jejímu následnému projednání v dotčených vnitřních orgánech vysokých škol. Následně se tyto orgány zaměřily nebo zaměřují na hodnocení všech oblastí kvality.

Tato oblast je upravena na národní úrovni v podobě zákonných a podzákonných norem, na úrovni vysokých škol formou vnitřních předpisů a vnitřních norem. Procesy, jež jsou spojeny s naplněním požadavků na akreditaci a uskutečňování studijních programů, vedou ke kontrole dodržování minimálních požadavků, které byly stanoveny na národní úrovni – zejména zákonem o vysokých školách a nařízeními vlády o standardech pro akreditace ve vysokém školství a o oblastech vzdělávání ve vysokém školství:

- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. 274/2016 Sb., o standardech pro akreditace ve vysokém školství
- Nařízení vlády č. 275/2016 Sb., o oblastech vzdělávání ve vysokém školství

V případě akreditací NAÚ doplňují výše uvedené normy metodické materiály NAÚ (zejména obsahové zpracování žádostí, standardy pro jednotlivé hodnocené oblasti, hodnocení žádostí o akreditaci) či příslušných ministerstvech v případě regulovaných povolání.

Na úrovni vysokých škol bylo přijato relativně různorodé spektrum vnitřních předpisů či norem. Ze zákona musely všechny vysoké školy přijmout zcela nový vnitřní předpis Pravidla systému zajišťování kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností a vnitřního hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí

a s nimi souvisejících činností veřejné vysoké školy (dále jen „pravidla systému zajišťování kvality“). Další změny vyplývající z novely zákona byly provedeny v dalších vnitřních předpisech (např. statut vysoké školy, jednací řád vědecké rady vysoké školy apod.).

Krom výše uvedeného vysoké školy přijímaly i další zcela nové vnitřní předpisy, které se již napříč vzorkem vysokých škol liší:

Statut a Pravidla

V rámci dokumentů týkajících se vnitřních systémů zajišťování a hodnocení kvality všechny vysoké školy, ať už univerzitního nebo neuniverzitního typu, akreditující v rámci institucionální akreditace nebo přes NAÚ, mají informace týkající se vnitřních systémů zajišťování a hodnocení kvality zachyceny ve statutu vysoké školy a v pravidlech systému zajišťování kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností a vnitřního hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností vysoké školy. Oba dva zmíněné dokumenty patří mezi vnitřní předpisy vysoké školy a jsou vyžadovány zákonem o vysokých školách (§17, odst. 1, psím, a), j)).

Akreditační řád

Dalším dokumentem, který ve vnitřním systému zajišťování a hodnocení kvality hraje důležitou roli, je tzv. akreditační řád. Dokument tohoto typu mají všechny vysoké školy užívající institucionální akreditaci. Až na dvě výjimky tak tento dokument lze najít pod názvem akreditační řád, Masarykova univerzita nazývá tento dokument Schvalování, řízení a hodnocení kvality studijních programů Masarykovy univerzity, Vysoké učení technické v Brně jej nazývá Řád studijních programů Vysokého učení technického v Brně. Mimo vysoké školy s institucionální akreditací tímto dokumentem disponují ještě: České vysoké učení technické v Praze, Univerzita Hradec Králové a Technická univerzita v Liberci. Akreditační řád je tak uplatněn v 9 z 13 vysokých škol.

(Jednací) Řád Rady pro vnitřní hodnocení – IA

V případě vysokých škol s institucionální akreditací je v rámci vnitřního systému zajišťování a hodnocení kvality podle zákona o vysokých školách nejvyšším orgánem Rada pro vnitřní hodnocení. Všechny vysoké školy s institucionální akreditací tak mají tento orgán, jehož činnost je upravena jednacím řádem. Zpravidla je tento dokument označen jako jednací řád nebo jen řád. Akademie múzických umění v Praze nedisponuje řádem jako samostatným dokumentem, ale činnost Rady pro vnitřní hodnocení včetně dalších náležitostí jsou obsaženy v Pravidlech (Pravidla systému zajišťování kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností a vnitřního hodnocení kvality vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností Akademie múzických umění v Praze).

(Jednací) Řád Rady pro vnitřní hodnocení a další dokumenty – NAÚ

Druhou skupinu vysokých škol akreditujících přes NAÚ lze rozdělit do dvou podskupin. První podskupina má zřízenou Radu pro vnitřní hodnocení a spolu s tím také vnitřní předpis typu jednací řád. Jedná se o tyto vysoké školy: České vysoké učení technické v Praze, Univerzita Hradec Králové, Slezská univerzita v Opavě, Technická univerzita v Liberci a Vysoká škola logistiky.

Druhá podskupina je tvořena vysokými školami, které nemají zřízenou Radu pro vnitřní hodnocení. Z našeho vzorku se jedná o dvě vysoké školy, a to Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, která má zřízenou Uměleckou radu, jejíž činnost je zejména upravena Jednacím řádem Umělecké rady, a Vysoká škola polytechnická v Jihlavě, která jakožto neuniverzitní vysoká škola má zřízenou Akademickou radu, jejíž činnost je zejména upravena v Jednacím řádu Akademické rady.

Řád pro hodnocení vzdělávací činnosti studenty a absolventy (jen UK)

Posledním dokumentem v části vnitřních předpisů je Řád pro hodnocení vzdělávací činnosti studenty a absolventy, který Univerzita Karlova jako jediná vysoká škola zařadila mezi vnitřní předpisy vysoké školy.

Všechny výše uvedené dokumenty spadají do kategorie vnitřních předpisů (včetně jejich schvalovacího procesu a registrace na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy). Níže uvedené předpisy pak spadají do kategorie vnitřních norem. Často se jedná o opatření rektora, výnos, směrnici nebo pokyn. V jednom případě šlo o směrnici kvestora.

Mezi dokumenty z oblasti vnitřních norem už nepanuje z hlediska jejich obsahové náplně taková shoda jako u předchozí skupiny dokumentů. Tím, který se vyskytuje nejčastěji (pětkrát), je dokument často označovaný jako Standardy studijních programů. Disponují jím jak vysoké školy mající institucionální akreditaci (Univerzita Karlova, Univerzita Pardubice a Vysoké učení technické v Brně), tak vysoké školy, které akreditují přes NAÚ (Slezská univerzita v Opavě a Univerzita Hradec Králové). Standardy se vyskytují ve třech různých formách jako opatření rektora, rektorský výnos nebo směrnice rektora.

V rámci vysokých škol disponujících institucionální akreditací tak nejvíce vnitřních norem vykazuje Univerzita Pardubice (5), dále pak Univerzita Karlova (4), Vysoké učení technické v Brně (3), Západočeská univerzita v Plzni a Akademie múzických umění v Praze pak nemají žádnou vnitřní normu.

Mezi vysokými školami, které akreditují své studijní programy přes NAÚ, je situace následující. Nejvíce vnitřních norem lze najít u Vysoké školy polytechnické v Jihlavě (3), dále pak 2 na Slezské univerzitě v Opavě, po jedné normě na Univerzitě Hradec Králové a Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze, žádnou na Českém vysokém učení technickém v Praze, Technické univerzitě v Liberci a Vysoké škole logistiky.

Institucionální zajištění akreditačního procesu je napříč univerzitami velmi rozmanité a do celého procesu vstupují další faktory jako např. získání oprávnění institucionální akreditace pro jednotlivé oblasti vzdělávání, rozmanitost oblastí vzdělávání uskutečňovaných součástech vysoké školy či specifické systémy řízení (např. míra centralizace či decentralizace). V praktické rovině je tato část zajišťování kvality zabezpečena širokým spektrem institucí – na národní úrovni MŠMT a NAÚ, na úrovni vysokých škol zejména Radou pro vnitřní hodnocení, případně jí podřízenými orgány. Mimo tento vrcholný orgán v systému vnitřní akreditace hrají důležitou roli i další orgány jako jsou např. akademické senáty fakult, vědecké rady fakult (v případě ČVUT dokonce i vědecká rada univerzity), kolegia rektora apod.

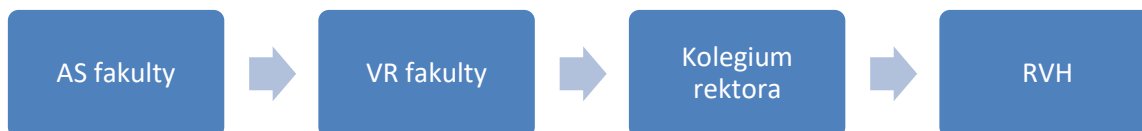
Jak již bylo uvedeno výše, vysoké školy mohou akreditovat studijní programy buď na základě vnitřní akreditace, která je podmíněna získáním institucionální akreditace, nebo na základě Národního

akreditačního úřadu. Některé vysoké školy získaly institucionální akreditace pro většinu studijních programů, které jsou na nich uskutečňovány (např. UK nebo MU), některé vysoké školy získaly oprávnění k vnitřní akreditaci pouze pro některé oblasti vzdělávání (např. UPCE). Z výzkumného vzorku 13 vysokých škol napříč všemi segmenty získalo institucionální akreditaci 6 vysokých škol a 7 vysokých škol institucionální akreditací zatím nedisponuje, a to z důvodu jejího neudělení (např. SLU) nebo z vlastního rozhodnutí o tomto typu akreditací nežádat. V této souvislosti je však nutné zmínit, že standardní typ akreditace mohou nebo musí využít všechny vysoké školy.

Vysoké školy zpravidla nerozlišují způsob akreditace a procedurální postup je u většiny vysokých škol stejný pro studijní programy v rámci institucionální akreditace či prostřednictvím Národního akreditačního úřadu. Odlišnost v postupech či zapojení orgánů mezi těmito dvěma způsoby akreditace byly zjištěny u UK (zapojení AS fakulty v případech žádostí o udělení akreditace studijnímu programu prostřednictvím NAÚ oproti institucionální akreditace, kde se vyjádření akademického senátu nevyžaduje) nebo ČVUT⁸ (v případě institucionální akreditace je posledním orgánem v procesu projednávání žádosti RVH, zatím v případě žádosti o udělení akreditace studijnímu programu NAÚ je posledním vnitřním orgánem před postoupením NAÚ vědecká rada univerzity).

Akreditační proces je zpravidla upraven akreditačním řádem a skládá se ze dvou na sebe navazujících etap. V první etapě se vnitřní orgány vysokých škol nejprve vyjadřují k záměru (někdy také anotaci či návrhu) studijního programu, který sám o sobě nepředstavuje kompletní akreditační spis, spíše se jedná o základní vymezení studijního programu, zdůvodnění potřebnosti nového studijního programu, jeho soulad se strategickým záměrem vysoké školy nebo fakulty a jeho vztah k dalším uskutečňovaným či navrhovaným studijním programům v téže oblasti vzdělávání. Dále může záměr obsahovat rámcový popis personálního zajištění výuky a případné praxe, finanční požadavky na potřebné investiční či neinvestiční prostředky, předpokládané počty studentů nebo návrh garanta uvažovaného studijního programu. K záměru tvorby studijního programu se následně vyjadřují dotčené vnitřní orgány univerzity a fakulty. Postup projednávání záměru vytvořit studijní program zobrazují následující obrázky. Podobný postup, kdy je zapojováno do posuzování návrhu vytvořit studijní program relativně široké spektrum vnitřních institucí, byl s různými modifikacemi identifikován u 6 vysokých škol. V případě AMU a UPCE se k záměru vyjadřují kromě akademických senátů fakult a vědeckých rad fakult, rovněž kolegia rektora a RVH (viz obrázek 5.1). Model bez RVH je uplatňován v případě ZČU. Kolegium rektora nebo porada děkanů je zapojena v první etapě rovněž v případě UHK či UK. V případě TUL se k záměru vyjadřují pouze akademický senát a vědecká rada fakulty. UK uplatňuje postup, kdy je záměr projednán mezi děkany univerzity a následně se jím zabývá RVH (viz obrázek 5.3), naopak MU zvolila formu projednání záměru pouze v RVH. Specifickou formu zvolilo ČVUT, kde je záměr projednán nejprve ve vědecké radě fakulty, poté v RVH a vrcholným orgánem je vědecká rada ČVUT (viz obrázek 5.2). V případě SLU posuzuje záměr pouze děkan součásti. Záměr není vyžadován v případě UPCE, UMPRUM nebo VUT.

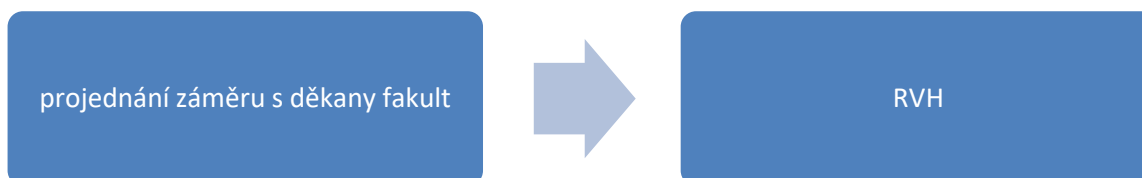
⁸ ČVUT v době zpracování této analýzy připravuje žádost o institucionální akreditaci, zpracované informace tak vycházejí z dostupných průběžných, neschválených verzí relevantních dokumentů a jejich podoba se může změnit.

Obrázek 5.1: Postupy projednávání záměru vytvoření studijního programu

Zdroj: Vnitřní předpisy vysokých škol.

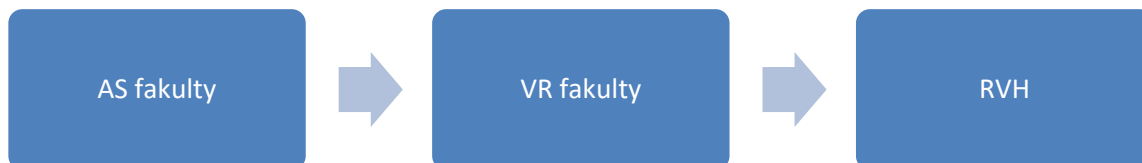
Obrázek 5.2: Postupy projednávání záměru vytvoření studijního programu

Zdroj: Vnitřní předpisy vysokých škol.

Obrázek 5.3: Postupy projednávání záměru vytvoření studijního programu

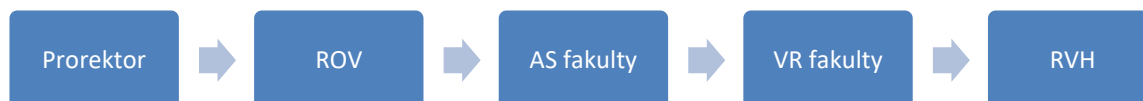
Zdroj: Vnitřní předpisy vysokých škol.

Druhá etapa vnitřního akreditačního procesu je vymezena ve vnitřních předpisech či normách u všech vysokých škol zařazených do výzkumu. U škol s udělenou institucionální akreditací se v některých případech mírně liší postup v této etapě akreditačního procesu. Podobně jako v případě záměru vytvořit studijní program je vnitřní akreditační proces založen na postupném projednávání žádosti o udělení akreditace studijnímu programu v orgánech vysoké školy. Nejčastější postup ilustruje obrázek 5.4, kdy je žádost projednána nejprve v akademickém senátu fakulty, následně ve vědecké radě fakulty a posledním orgánem je RVH, která v případě institucionální akreditace vydá rozhodnutí o udělení či neudělení akreditace a v případě akreditace prostřednictvím NAÚ postoupí prostřednictvím rektora žádost NAÚ (TUL, UK, UHK, SLU, MU, AMU nebo ČVUT). V případě VUT a UPCE je do procesu zapojeno kolegium rektora, zřejmě z důvodu absence první etapy akreditačního procesu. Na druhé straně ČVUT v případě akreditace studijního programu prostřednictvím NAÚ ustanovila vědeckou radu ČVUT jako koncový orgán, který prostřednictvím rektora za předpokladu souhlasného stanoviska postupuje žádost NAÚ.

Obrázek 5.4: Postup projednávání žádosti o udělení akreditace studijnímu programu

Zdroj: Vnitřní předpisy vysokých škol.

ZČU zapojuje do druhé etapy prorektora pro studijní záležitosti (posuzuje podanou žádost), následně Radu oblastí vzdělávání a až poté akademický senát fakulty, vědeckou radu fakulty a v neposlední řadě i RVH (viz obrázek níže).

Obrázek 5.5: Postup projednávání žádosti o udělení akreditace studijnímu programu

Zdroj: Vnitřní předpisy vysokých škol.

V oblasti hodnocení kvality studijních programů je frekvence hodnocení zpravidla založena na bázi vstupního hodnocení při první akreditaci SP a poté buď na principu vycházejícího ze zákona, tj. jednou za dobu platnosti akreditace (při délce akreditace 10 let je to v půlce akreditace, tj. po 5 letech) nebo nad minimální rámec stanovený zákonem např. formou každoročního hodnocení (ZČU). Klíčovým dokumentem pro tuto oblast jsou Pravidla systému zajišťování a vnitřního hodnocení kvality, která stanovují institucionální a procesní rámec hodnocení kvality uskutečňovaných studijních programů.

Vnitřní předpisy a normy vysokých škol upravují také vnitřní zajišťování a hodnocení kvality tvůrčí činnosti. Základní vnitřní předpis představují Pravidla systému zajišťování a vnitřního hodnocení kvality, která jsou vymezena v článku 17 zákona o vysokých školách (dále jen „Pravidla“). Pravidla zpravidla vymezují základní institucionální a procesní rámec zajišťování a hodnocení tvůrčí činnosti. Kromě pravidel vysoké školy vytvořily dodatečné vnitřní předpisy nebo normy, které dále precizují buď samotný proces, nebo pravidla pro tvorbu relevantních podkladových dokumentů. V neposlední řadě pravidla zpravidla vymezují i frekvenci hodnocení či míru zapojení externích subjektů do hodnotícího procesu tvůrčí činnosti. Část vysokých škol pojala hodnocení kvality tvůrčí činnosti na bázi ročních hodnocení doplněných o komplexní pětileté hodnocení např. ve vazbě na národní hodnocení. Další část vysokých škol stanovila pětileté komplexní hodnocení na úrovni součástí doplněné o dílčí hodnocení tvůrčí činnosti jednotlivých pracovišť v rámci součástí. U většiny vysokých škol hraje klíčovou roli Rada pro vnitřní hodnocení, ale např. u ZČU je finální institucí Vědecká rada univerzity.

Vnitřní předpisy a normy vysokých škol upravují vnitřní zajišťování a hodnocení kvality tvůrčí činnosti. Základním vnitřním předpisem představují Pravidla systému zajišťování a vnitřního hodnocení kvality, která jsou vymezena v článku 17 zákona o vysokých školách (dále jen „Pravidla“). Pravidla zpravidla vymezují základní institucionální a procesní rámec zajišťování a hodnocení tvůrčí činnosti. Kromě pravidel vysoké školy vytvořily dodatečné vnitřní předpisy nebo normy, které dále precizují buď samotný proces, nebo pravidla pro tvorbu relevantních podkladových dokumentů. V neposlední řadě pravidla zpravidla vymezují i frekvenci hodnocení či míru zapojení externích subjektů do hodnotícího procesu tvůrčí činnosti. Část vysokých škol pojala hodnocení kvality tvůrčí činnosti na bázi ročních hodnocení doplněných o komplexní pětileté hodnocení např. ve vazbě na národní hodnocení. Další část vysokých škol stanovila pětileté komplexní hodnocení na úrovni součástí doplněné o dílčí hodnocení tvůrčí činnosti jednotlivých pracovišť v rámci součástí. U většiny vysokých škol hraje klíčovou roli Rada pro vnitřní hodnocení, ale např. u ZČU je finální institucí Vědecká rada univerzity.

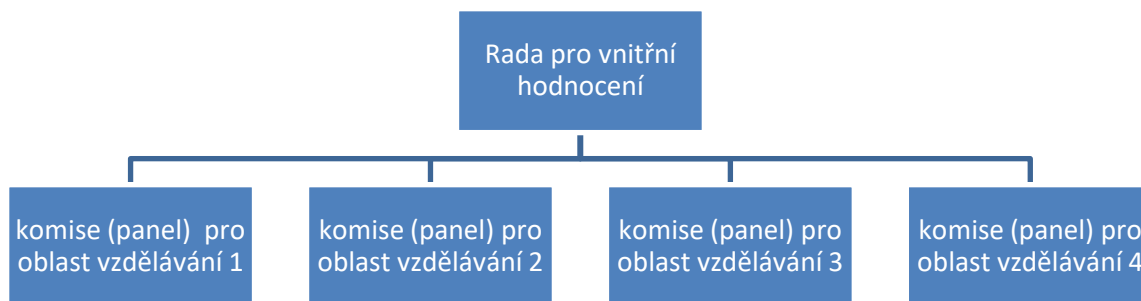
5.1.3 Centralizovaný a decentralizovaný přístup k institucionálnímu zabezpečení vnitřního systému zajišťování a hodnocení kvality

Tabulka 5.3: Řešení analytické otázky VSK3

Analytická otázka:	VSK3: Lze odlišit školy s centralizovaným a decentralizovaným přístupem k vnitřnímu zajišťování kvality? Lze indikovat významně odlišné dopady těchto dvou přístupů na kvalitu vzdělávací činnosti?
Odpověď na AO:	V rámci vnitřních systémů lze rozlišit centralizované a decentralizované systémy. V rámci analýzy nebyly identifikovány výraznější rozdíly v dopadech těchto systémů na kvalitu vzdělávací a další činnosti na vysokých školách.
Zdůvodnění odpovědi:	Z pohledu institucionálního zabezpečení zajišťování a hodnocení kvality byl mezi jednotlivými vysokými školami společným rysem fakt, že u naprosté většiny vysokých škol byla vytvořena Rada pro vnitřní hodnocení, která představuje vrcholný orgán v rámci vnitřního akreditačního procesu v případě, že pro danou oblast získala vysoká škola institucionální akreditaci či koncový schvalující vnitřní orgán v rámci vysoké školy v případě akreditace prostřednictvím Národního akreditačního úřadu. Rada pro vnitřní hodnocení tak představuje základní pilíř celého institucionálního zabezpečení systému. Kromě RVH se do procesu zajišťování a hodnocení kvality zapojují i další univerzitní či fakultní orgány dány zákonem o vysokých školách (zejména akademické senáty součástí a vědecké rady součástí) nebo další vnitřní orgány zřízené na základě vnitřních předpisů či norem. Na většině vysokých škol byl zvolen model jedné zastřešující instituce v podobě RVH, která si následně může zřizovat poradní orgány (zpravidla komise, pracovní skupiny či panely) a které jí jsou nápomocny. Na některých školách byl však zvolen multi-institucionální model v čele s RVH a jí podřízených institucí (viz dále). V podstatě se jedná o centralizovaný nebo decentralizovaný model. V některých případech (zejména u vysokých škol s institucionální akreditací pro široké spektrum studijních programů) dochází k decentralizaci – delegaci některých pravomocí na další orgány s vlastní působností (např. programové rady, rady oblasti vzdělávání apod.), jež je vymezena nejčastěji v pravidlech. Naopak některé vysoké školy založily systém na centralizaci rozhodovacích procesů v RVH, která si však může zřídit poradní orgány.
Identifikované problémy:	-
Vazba na navržená doporučení:	-

Centralizovaný model je založen na zřízení Rady pro vnitřní hodnocení, jenž následně zřizuje stálé komise pro dané oblasti vzdělávání, jak zachycuje obrázek níže. Tyto poradní orgány jsou zpravidla ustanoveny za účelem zajištění pravidelné agendy v jednotlivých oblastech vzdělávání.

Obrázek 5.6: Centralizovaný model 1a: Rada pro vnitřní hodnocení s komisemi (panely) dle oblastí vzdělávání

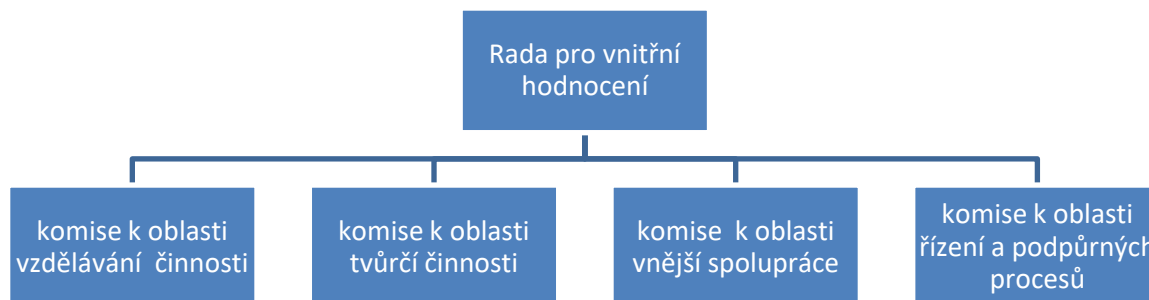

Zdroj: Vnitřní předpisy vysokých škol.

Tento model byl identifikován v případě Univerzity Pardubice, kdy kromě stálých komisí mohou vznikat tzv. pracovní skupiny, které jsou dočasnými poradními orgány. Obdobný model zvolila i Karlova univerzita, která rovněž zřídila stálé orgány v rámci RVH v podobě panelů.

Za další centralizovaný model, ve kterém Rada pro vnitřní hodnocení zřizuje stálé komise, lze považovat ten, který byl identifikován v případě ČVUT a VUT, avšak s tím rozdílem, že komise jsou sestaveny nikoliv dle oblastí vzdělávání, ale dle oblastí zajišťování a hodnocení kvality, které si pak mohou navíc zřizovat dílčí subkomise.

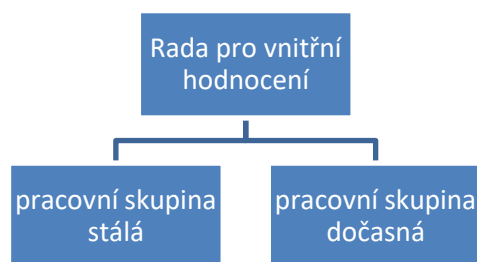
Obrázek 5.7: Centralizovaný model 1b: Rada pro vnitřní hodnocení s komisemi dle oblastí zajišťování a hodnocení kvality

Zdroj: Vnitřní předpisy vysokých škol.

Dalším možným modelem institucionálního zabezpečení systému vnitřního zajišťování a hodnocení kvality je tzv. centralizovaný model, kdy je zřízena Rada pro vnitřní hodnocení, která však dále nevytváří další stálé orgány, které by přejímaly určitou část agendy RVH. Rada pro vnitřní hodnocení zpravidla pouze zřizuje ad hoc pracovní skupiny pro dílčí projednávané podklady (např. žádosti o akreditaci studijních programů). Tento model je typický pro Univerzitu Hradec Králové, Slezskou univerzitu a z velké části i Technickou univerzitu v Liberci, kde však mohou vznikat i stálé pracovní skupiny.

Obrázek 5.8: Centralizovaný model 1c: Rada pro vnitřní hodnocení s pracovními skupinami

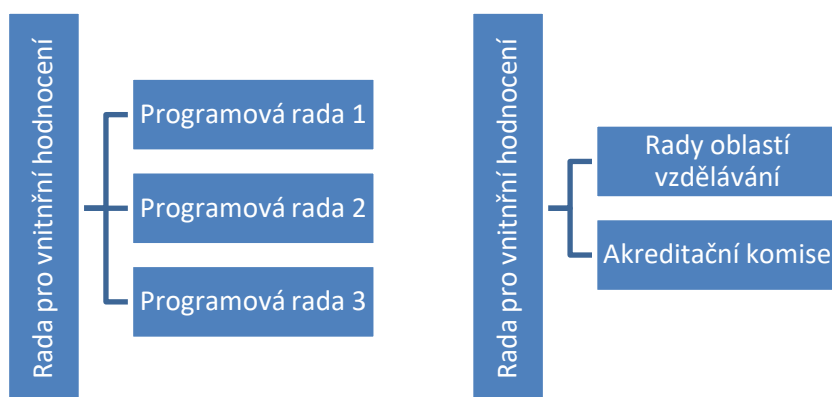

Zdroj: Vnitřní předpisy vysokých škol.

Specifickým modelem, který lze označit za decentralizovaný je ten, který zachycuje obrázek 5.9. Jedná se o model, kdy kromě Rady pro vnitřní hodnocení vzniká nebo vznikají další instituce, jež nejsou její součástí a do jisté míry mají tyto orgány rozhodovací pravomoc a jejich rozhodnutí jsou následně projednávána v Radě pro vnitřní hodnocení. Tento model je charakteristický pro pět vysokých škol, které jsou součástí výzkumného vzorku, přičemž samotné pojetí a ustanovení dalších institucí je napříč těmito vysokými školami rozdílné. V případě Masarykovy univerzity existují kromě Rady pro vnitřní hodnocení dílčí programové rady, v případě Vysoké školy logistiky byla kromě Rady pro vnitřní hodnocení ustanovena Rada studijního programu, stejně tak jako v případě Vysoké školy umělecko-průmyslové, kde byla místo RVH ustanovena Umělecká rada. U Vysoké školy polytechnické v Jihlavě je naplněna podstata existence Rady pro vnitřní hodnocení působením Akademické rady, která může dle

zákona o vysokých školách zastávat roli RVH. Mimo tento orgán byla navíc ustanovena interní Akreditační komise, která zajišťuje dohled na studijními předměty.

Obrázek 5.9: Decentralizované modely: Rada pro vnitřní hodnocení a další instituce

Zdroj: Vnitřní předpisy vysokých škol.

Zřejmě nejvíce decentralizovaný model institucionálního zabezpečení zvolila Západočeská univerzita v Plzni, která má tříúrovňový model, který je součástí obrázku 5.9 vpravo. Jako nejvyšší orgán působí Rada pro vnitřní hodnocení, na druhém stupni působí tzv. Rady oblastí vzdělávání a na třetí úrovni působí Akreditační komise.

5.1.4 Důraz na zajišťování kvality v čase

Tabulka 5.4: Řešení analytické otázky VSK4

Analytická otázka:	VSK4: Je důraz na zajišťování kvality trvalý? Není zájem o problematiku zajišťování kvality ovlivněn akreditačním cyklem (tzn. příslušní aktéři věnují problematice pozornost pouze v časově omezeném období, např. během přípravy žádosti o institucionální akreditaci)?
Odpověď na AO:	Hlavní důraz na zajišťování kvality je patrný v pravidelných intervalech v období akreditace a povinného průběžného hodnocení. Nad rámec tohoto však na některých školách probíhá například každoroční hodnocení kvality studijních programů a vzdělávacích činností. Lze předpokládat, že přístup k průběžnému hodnocení se bude v budoucnu měnit, jak budou vysoké školy se skutečným průběhem hodnocení získávat nové zkušenosti.
Zdůvodnění odpovědi:	V oblasti hodnocení kvality studijních programů je frekvence hodnocení zpravidla založena na bázi vstupního hodnocení při první akreditaci SP a poté buď na principu vycházejícího ze zákona, tj. jednou za dobu platnosti akreditace (při délce akreditace 10 let je to v půlce akreditace, tj. po 5 letech), nebo nad minimální rámec stanovený zákonem např. formou každoročního hodnocení. Klíčovým dokumentem pro tuto oblast jsou Pravidla systému zajišťování a vnitřního hodnocení kvality, která stanovují institucionální a procesní rámec hodnocení kvality uskutečňovaných studijních programů. Ke změnám ve studijních programech dochází taky mimo pravidelné hodnocení jejich kvality, podněty k tomuto mohou přicházet od různých aktérů, jako jsou například studenti, samotní akademičtí pracovníci, garanti programů, spolupracující odborníci z praxe apod. V tomto procesu vysokým školám napomáhá institucionální akreditace, která vysokým školám dává větší flexibilitu v možnostech tyto změny provádět. ⁹
Identifikované problémy:	VSK.A1
Vazba na navržená doporučení:	A.A; A.B

⁹ Blíže je toto téma řešeno v rámci výsledku č. 1: Institucionální akreditace.

5.1.5 Nástroje a mechanismy zajišťování kvality

Tabulka 5.5: Řešení analytické otázky VSK5

Analytická otázka:	<i>VSK5: Jaké konkrétní nástroje a mechanismy zajišťování kvality jsou považovány za (ne)efektivní? Co lze považovat za dobrou praxi? Které problematické aspekty relevantních předpisů navrhuje vysoké školy změnit?</i>
Odpověď na AO:	Za efektivní jsou vysokými školami považovány například mechanismy existence subjektů pro vnitřní hodnocení, subjektů pro procesní zajišťování kvality, podpůrné informační systémy, zapojování relevantních aktérů do těchto systémů apod. Zároveň však byla identifikovaná slabá místa, která představují pro efektivitu procesů určité limity.
Zdůvodnění odpovědi:	
<p>Největší přidanou hodnotu mají v rámci vnitřních systémů zajišťování kvality následující nástroje a mechanismy:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Existence RVH, univerzitního odboru pro kvalitu a koordinátorů kvality na jednotlivých fakultách. Významná je také spolupráce se studijními odděleními na fakultách. Samotný systém se tak jeví jako značně provázaný a masivní.▪ Informační systém, který obsahuje modul zaměřený na akreditace a hodnocení kvality studijních programů. Tento systém výrazně usnadňuje celý proces sdílením informací a tvorbou akreditačních a hodnotících dokumentů. Tyto informační systémy jsou však k dispozici jen na velkých univerzitách, na většině vysokých škol příprava akreditace probíhá v souladu s metodikou NAÚ prostřednictvím klasických formulářů.▪ Realizace schůzek RVH při hodnocení programů, které tak není prováděno jen pouze prostřednictvím výměny dokumentů, ale na základě společné diskuze.▪ Sebehodnotící zprávy, které jsou zpracovány garantem programu jako podklad pro hodnocení/akreditaci studijního programu. Tyto zprávy usnadňují hodnocení, jelikož poskytují RVH potřebné informace a zároveň vedou guaranty studijních programů k tomu, aby před předložením studijního programu k hodnocení/akreditaci identifikovali a odstranili případné nedostatky.▪ Zapojování externích osob do hodnotícího procesu: jsou využíváni zejména akademici z jiných univerzit, zástupci odborníků a zaměstnavatelů.▪ Zapojování studentů do hodnocení a sběru návrhů a s tím spojená zpětná vazba. Sběr informací od absolventů týkající se jejich uplatnitelnosti na trhu práce.▪ V případě studijních programů, které jsou vyučovány v anglickém jazyce, jsou jako externí hodnotitelé zapojováni zahraniční experti.▪ Pro některé vysoké školy, především ty s profesně zaměřenými programy, je v rámci hodnocení kvality důležitá komunikace s potenciálními zaměstnavateli absolventů, a to zejména v oborech s rychlým technologickým vývojem.▪ Některé školy v rámci svých vnitřních systémů zavedly také specifické nástroje, které jsou nad rámec zákonné povinnosti. Příkladem mohou být třeba rady pro zajišťování praxe, zmocněnci pro určité oblasti kvality apod. Tyto specifické nástroje závisí na konkrétní podobě fungování jednotlivých škol (např. zmíněná rada pro zajišťování praxí na VŠ, ve které převažují profesně zaměřené studijní programy). <p>Výsledkem dosavadní analýzy je také řada oblastí, které jsou vysokými školami aktuálně považovány za slabá místa, respektive místa s potenciálem dalšího rozvoje pro zajištění efektivnějšího systému zajišťování kvality a s tím související kvality studijních programů. K nejčastěji zmiňovaným patří:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Procesy akreditace se jeví jako poměrně složité. Složitost se projevuje především při akreditaci zcela nových studijních programů. U programů, které byly transformovány, případně přetvořeny z předchozích studijních oborů, není toto negativum tak výrazné.▪ V některých případech není RVH schopna rozlišovat rozdíly mezi různými typy studijních programů, což vede k tomu, že hodnotitelé přistupují k jejich hodnocení identicky. Tento přístup může být, vzhledem k rozdílům mezi programy, problematický a může zkomplikovat proces akreditace. Této slabé stránky si je vysoká škola vědoma a pracuje na její eliminaci.▪ Systém obsahuje velké množství formálních dokumentů, které navyšují související administrativu.▪ V některých případech je obtížné najít relevantní externí hodnotitele. Problémem bývají případy, kdy kvalitní odborníci z praxe nejsou schopni zhodnotit pedagogickou složku studijního programu a naopak.	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ V případě menších VŠ může docházet k situaci, kdy škola nemá dostatečné personální zajištění pro plnohodnotné zajištění realizace nastavených procesů. Tyto školy většinou nemají dedikovanou pozici, která by se věnovala čistě zajišťování kvality. ▪ S nedostatkem personálního zajištění také souvisí kumulace funkcí na menších vysokých školách. Stává se tak, že jednotlivé pozice v systému zajišťování kvality (např. člen RVH, vedoucí katedry, garant studijního programu) vykonává jedna a tatáž osoba. Ztrácí se tak větší odstup od řešeného problému a pohled větší skupiny relevantních osob. ▪ Některé vysoké školy se potýkají s nevolí akademických pracovníků a dalších zaměstnanců k zapojení do systému zajišťování kvality, kteří to berou pouze jako další byrokratickou zátěž na jejich pozici. ▪ Může docházet k určitým sporům uvnitř vysoké školy způsobených vnitřní konkurencí, nebo v případě nesouhlasu s negativním hodnocením kvality v rámci vnitřního procesu akreditace (např. kdy osoby, jejichž program nebyl pozitivně hodnocen, v dalším řízení už kvůli tomu hodnotí programy také negativně). 	
Identifikované problémy:	VSK.B1; VSK.B2; VSK.B3; VSK.B4; VSK.B5
Vazba na navržená doporučení:	B.A; B.B

Jedním z mechanismů, který vysoké školy uplatňují v systémech zajišťování kvality, je sběr zpětné vazby od studentů a absolventů vysokých škol. Z pohledu vysokých škol je tento nástroj důležitý, často se však potýkají s nízkou návratností provedených šetření či nízkou mírou využívání informačních kanálů, které jsou studentům k dispozici.

Tato oblast byla řešena také se samotnými studenty a absolventy prostřednictvím dotazníkového šetření. Z výsledků lze konstatovat, že dvě třetiny studentů považují přístup k poskytování zpětné vazby studenty a k jejich řešení za dostatečný a fungující. Postoj studentů k jednotlivých dílčím výroky je uveden v následující tabulce.

Tabulka 5.6: Souhlas studentů s tvrzením ohledně možností ovlivnit kvalitu činnosti na VŠ

Výrok	Podíl kladných odpovědí (%)			
	Zcela nesouhlasím	Spíše nesouhlasím	Spíše souhlasím	Zcela souhlasím
Možnosti, jakými mohu svými podněty či názory ohodnotit kvalitu výuky na vysoké škole a podpořit její rozvoj, jsou dostatečné.	7,0	23,2	55,0	14,7
Vysoká škola reflektuje názory a podněty od studentů.	6,2	25,3	54,5	14,0
Vysoká škola informuje studenty o důvodech zamítnutí jejich podnětů.	6,6	27,4	53,3	12,7

Zdroj: Dotazníkové šetření s cílovou skupinou studentů/absolventů VŠ, realizované v rámci této analýzy. Počet respondentů N = 2 357.

Řešená otázka: D.1 Do jaké míry souhlasíte s následujícími výroky o možnostech svými podněty či názory ohodnotit kvalitu výuky na vysoké škole?

Studenti mohou k předání zpětné vazby využít řadu způsobů, viz následující tabulka.

Tabulka 5.7: Souhlas studentů s tvrzením ohledně možností ovlivnit kvalitu činnosti na VŠ

Způsob předávání zpětné vazby	Podíl kladných odpovědí (%)
Předání informace přímo konkrétnímu vyučujícímu	65,6
Předání informace na studijním oddělení	56,1
Prostřednictvím hodnocení předmětů v rámci školního informačního systému	54,8
Předání informace přímo konkrétnímu zástupci vedení školy/fakulty	45,6

Způsob předávání zpětné vazby	Podíl kladných odpovědí (%)
Prostřednictvím studentských klubů či obdobných skupin	36,5
Zapojením se do pravidelných dotazníkových průzkumů na téma kvality předmětů	35,0
Zapojením se do pravidelných dotazníkových průzkumů zaměřených na hodnocení celkové kvality vysoké školy	28,3
Zapojením se do organizovaných diskuzí mezi studenty a zástupci VŠ	23,5
Prostřednictvím anonymní schránky	17,5

Zdroj: Dotazníkové šetření s cílovou skupinou studentů/absolventů VŠ, realizované v rámci této analýzy. Počet respondentů N = 2 357.

Řešená otázka: D.2 Které z následujících způsobů můžete na Vaší vysoké škole využít k předání svých názorů, připomínek či podnětů ke kvalitě studia?

5.1.6 Struktura nových a transformovaných studijních programů

Tabulka 5.8: Řešení analytické otázky VSK6

Analytická otázka:	VSK6: Jaký vliv měly systémové změny na vnitřní strukturu studijních programů (re-)akreditovaných podle nových předpisů? Došlo ke změně nastavení profilů absolventa, včetně kompetencí a výsledků učení? Do jaké míry docházelo k pouhému překlopení původních studijních oborů do nových studijních programů (např. formou specializace), bez substantivních změn? Vytvořily systémové změny příležitost pro tvorbu progresivních studijních programů?
Odpověď na AO:	Při transformaci studijních oborů na studijní programy docházelo k překlopení jedna ku jedné, část původních programů však byla vysokými školami přepracována do podoby odpovídající nastaveným kritériím kvality. Z malé části došlo také k odstranění nevyhovujících programů. Systémové změny představují příležitost pro revizi programů a pro vznik nových kvalitních programů, lze předpokládat, že tento trend bude dále pokračovat.
Zdůvodnění odpovědi:	<p>Transformace studijních oborů na studijní programy v důsledku novely zákona přiměla vysoké školy upravit část svého portfolia studijních programů. Jsou identifikovány také případy, kdy došlo k prostému překlopení oborů na programy, u značné části škol však došlo k následujícím úpravám:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ redukce studijních oborů v důsledku odstranění nekvalitních oborů, případně oborů, které byly v rámci vysoké školy duplicitní, ▪ redukce oborů prostřednictvím sjednocení do studijních programů na základě podobnosti a případným zavedením specializací, ▪ úpravy studijních programů včetně změn profilu absolventa za účelem zvýšení kvality tak, aby odpovídaly požadavkům novely zákona. <p>Lze také předpokládat, že k změnám bude docházet i v dalším období u dalších studijních programů, kdy tato potřeba může vyplynout z pravidelných pružných hodnocení kvality daných zákonem.</p>
Identifikované problémy:	-
Vazba na navržená doporučení:	-

5.1.7 Kvalita žádostí o akreditace studijních programů

Tabulka 5.9: Řešení analytické otázky VSK7

Analytická otázka:	VSK7: <i>Generují systémy vnitřního zajišťování a hodnocení kvality žádosti o akreditace studijních programů s nízkou mírou neúspěšnosti při akreditačním řízení u NAÚ? Dochází ke zlepšení poměru mezi počtem podaných a pozitivně ukončených žádostí o akreditace studijních programů?</i>
Odpověď na AO:	K neudělení akreditace při řízení u NAÚ dochází přibližně u 10 % případů. Jedná se většinou o případy, kdy VŠ žádost po připomínkách NAÚ stáhne, aby jim v případě neúspěchu nebyla možnost akreditace programu na určitou dobu zastavena.
Zdůvodnění odpovědi:	
<p>Dle vyjádření NAÚ nelze sledovat během jednotlivých let od zavedení řešené novely určitě postupné zvyšování kvality podávaných žádostí o akreditaci studijních programů. Jelikož v období před novelou probíhaly akreditace v gesci jiného orgánu, lze jen velmi složitě srovnávat kvalitu akreditačních žádostí před a po uvedení novely v platnost. Samotné vysoké školy však uvádí, že se i před řešenou novelou neseťkávaly s vyšší mírou odmítnutí udělení akreditace.</p> <p>Kvalitu žádostí lze hodnotit z pohledu jejich úspěšnosti při akreditaci na NAÚ. Nejmenší podíl výsledků tvoří stav, kdy je žádost o akreditaci neúspěšná. I v těchto případech však většinou nedochází ke konečnému odmítnutí ze strany NAÚ, ale vysoká škola na základě připomínek žádost o udělení akreditace stáhne, aby se vyhnula nemožnosti opětovně podat žádost o akreditaci SP po dobu dvou let. K tomuto případu (nedojde k udělení akreditace) dojde cca v 10 % žádostí o akreditaci. K nejčastějším problémům, kvůli kterým nejsou akreditace udělovány, patří zejména nedostatečné personální zabezpečení, nedostatky v obsahu studia (např. nesoulad studijního plánu s obsahem státní závěrečné zkoušky, s profilem absolventa apod.), a také v oblasti nedostatečné vědecké či tvůrčí činnosti pracoviště, které studijní program garantuje. Ve většině případů se jedná o kombinace více důvodů, než o jednotlivosti.</p> <p>Často se však objevují případy, kdy je akreditace udělena na kratší období než 10 let, a to z důvodu nalezených připomínek a slabých míst či z důvodu, že se jedná o zcela nový studijní program, který nenavazuje na dříve uskutečňovaný studijní obor. Může se jednat až o polovinu všech žádostí, které NAÚ schvaluje. V případech, kdy byly zjištěny nedostatky a byla udělena akreditace pouze na 5 let, je zejména problémem nedostatečné personální zabezpečení programu, které se jeví jako nedostatečné z pohledu jeho zajištění pro celé období akreditace na 10 let.</p> <p>Z poznatků provedené analýzy lze však předpokládat, že vnitřní systémy kvality do určité míry zamezují tomu, aby se k NAÚ dostal ještě větší počet žádostí s nedostatečnou kvalitou, jelikož případné slabé oblasti vyřeší vysoká škola již v rámci svého vnitřního procesu. Zároveň lze předpokládat, že se toto bude nadále zlepšovat, jak budou vysokým školám přibývat zkušenosti s realizací vnitřního systému zajišťování a hodnocení kvality. Příkladem dobré praxe vnitřního systému zajišťování a hodnocení kvality může být například dvoukolový vnitřní proces akreditace na většině vysokých škol, kdy se v prvním kole hodnotí záměr studijního programu, a dále je program rozpracován v případě jeho schválení relevantními vnitřními orgány. Tento systém tak nejen že zajišťuje dostatečnou kvalitu studijních programů, ale také snižuje zatížení RVH tím, že eliminuje záměry s minimální šancí na úspěch již v prvních krocích jejich vzniku.</p> <p>Zároveň byla v rámci kvalitativního výzkumu identifikována určitá slabá místa akreditačního procesu skrze NAÚ, a to v procesních a administrativních krocích, ale také v přístupu k hodnocení jednotlivých programů. Ačkoliv tato oblast nebyla primárním cílem výzkumu, může do určité míry ovlivňovat kvalitu studijních programů, ale zejména ovlivňuje průběh akreditačního procesu. Nedostatky mohou být pravděpodobně způsobeny zahlcením NAÚ po roce 2016. Mimo to jsou problémem také kritéria pro výběr hodnotitelů NAÚ, kdy například kvalitní vědecktí pracovníci s titulem Ph.D. a nižším nemohou být do hodnocení zapojeni, pokud nemají zkušenosti s akademickou sférou na úrovni členů senátu, proděkanů, apod. Na druhou stranu je i poměrně nízká motivace pro odborníky plnit roli hodnotitele, jelikož je vzhledem ke strávenému času nízko finančně ohodnocena a zároveň tato činnost není nikde zohledněna jako odborná či vědecká zkušenost (např. při habilitacích, hodnocení pracovníků na vysokých školách, apod.).</p>	
Identifikované problémy:	VSK. A2; VSK.A3; VSK.A4; VSK.D1; VSK.D2; VSK.D3; VSK.D4; VSK.D5; VSK.D6;
Vazba na navržená doporučení:	A.A; A.B; D.A; D.B; D.C; D.D; D.E.

Ke dni sběru dat (15. 1. 2021) bylo skrze řízení NAÚ akreditováno 1 059 studijních programů, z toho 772 bylo akreditováno na nejdelší možnou dobu, tzn. 10 let. Přehled úspěšnosti o akreditaci je uveden v následující tabulce.

Tabulka 5.10: Úspěšnost žádostí o akreditaci při řízení u NAÚ

Stav žádosti	Počet	Podíl (%)
Studijní program akreditován na 10 let	772	65,6
Studijní program akreditován na méně než 10 let	287	24,4
Studijní program neakreditován*	118	10,0

Zdroj: MŠMT, Registr VŠ a uskutečňovaných SP k 15. 1. 2021

Pozn.: Údaj u neakreditovaných studijních programů je odhadem podílu, získaným při kvalitativním výzkumu se zástupci NAÚ.

5.1.8 Kompetence a odpovědnosti klíčových aktérů

Tabulka 5.11: Řešení analytické otázky VSK8

Analytická otázka:	<i>VSK8: Jsou ve vnitřních procesech zajišťování kvality jasně vymezeny kompetence a odpovědnosti klíčových aktérů (např. součástí vysokých škol, organizačních jednotek, akademických i neakademických pracovníků, studentů atp.)? Dochází u některých orgánů k tomu, že svou roli ve vnitřním systému zajišťování kvality plní pouze formálně, bez reálného přínosu pro kvalitu činností?</i>
Odpověď na AO:	Kompetence a odpovědnosti klíčových aktérů jsou ve vnitřních systémech zajišťování a hodnocení kvality jasně vymezeny.
Zdůvodnění odpovědi:	Vysoké školy se v první fázi zaměřily zejména na úpravu nebo vytvoření všech relevantních legislativních dokumentů (vnitřní předpisy a normy). Poté následovala fáze institucionálního zabezpečení celého systému v podobě ustanovení jednotlivých orgánů a jejich kompetencí v zajišťování systému kvality. Tyto orgány se nejprve zaměřily na funkční nastavení systému kvality akreditačního procesu, tj. nastavení procesů, které jsou spojeny s přípravou žádosti o udělení akreditace a jejímu následnému projednání v dotčených vnitřních orgánech vysokých škol. Následně se tyto orgány zaměřily nebo zaměřují na hodnocení všech oblastí kvality.
Identifikované problémy:	-
Vazba na navržená doporučení:	-

5.1.9 Role garantů studijních programů

Tabulka 5.12: Řešení analytické otázky VSK9

Analytická otázka:	VSK9: Vedla změna legislativy k posílení role garantů studijních programů ve vnitřních procesech zajišťování kvality vysokých škol? Jsou úkoly a pravomoci garanta studijního programu na jednotlivých vysokých školách jasně vymezeny? Dostávají garanti studijních programů lepší a přímější zpětnou vazbu?
Odpověď na AO:	Změna legislativy vedla jednoznačně k posílení role garantů, kterým byla touto novelou dána relativně široká paleta povinností, jež souvisejí s přípravou, uskutečňováním a hodnocením studijních programů. Na straně druhé role garanta studijního programu může být v kolizi s pozicí vedoucího katedry a v některých případech je tak role garanta oslabena.
Zdůvodnění odpovědi:	
Garant studijního programu zodpovídá za celou řadu činností, avšak jeho možnosti přímo řídit zapojené akademické pracovníky či odborníky z praxe jsou mnohdy omezené a vyžadují dodatečnou koordinaci s vedoucími kateder. S ohledem na povinnost vyhodnocovat uskutečňování studijních programů a realizaci průzkumů mezi studenty či zaměstnavateli lze konstatovat, že systémy vnitřního zajišťování kvality přispívají k lepší zpětné vazbě.	
Identifikované problémy:	VSK.B6
Vazba na navržená doporučení:	B.A

5.1.10 Administrativní a personální zatížení

Tabulka 5.13: Řešení analytické otázky VSK10

Analytická otázka:	VSK10: Došlo změnou legislativy ke snížení administrativní a personální náročnosti spojené se schvalováním/akreditací studijních programů? Došlo ke snížení administrativní zátěže akademických pracovníků, díky čemuž mohou věnovat více času činnostem souvisejícím s výukou nebo výzkumem?
Odpověď na AO:	Zavedené změny znamenají pro vysoké školy vyšší administrativní zatížení, což se v některých případech projevuje i u akademických pracovníků, pokud nejsou konkrétní procesy na VŠ efektivně nastaveny. Lze předpokládat, že bude administrativní zátěž klesat s postupným získáváním zkušeností zapojených aktérů do systémů, nicméně je vhodné toto podpořit vhodnými opatřeními.
Zdůvodnění odpovědi:	
<p>Zavedením systému vnitřního hodnocení kvality došlo ke zvýšení administrativního zatížení. Patrné to bylo především v období zavádění systémových změn, kdy bylo potřeba „transformovat“ studijní obory na studijní programy. Navýšení administrativy v tomto případě vychází také z faktu, že vysoké školy přistoupily k této transformaci opravdu zodpovědně. Po dokončení této transformace již není administrativa tak zatěžující, ačkoliv je pořád větší než před zavedením těchto procesů. Nelze však říct, že by systém obsahoval procesy či mechanismy, které by neměly svůj smysl a byly čistou administrativní zátěží. Všechny tyto dodatečné procesy jsou vyváženy svými benefity.</p> <p>Vysoké školy se snaží eliminovat zátěž tím, že průběžná hodnocení (která je nutné provést min. 1 za 5 let) rozloží do různých časových úseků tak, aby nebylo hodnoceno příliš programů najednou. Na druhou stranu se však objevují názory, že v takovém případě se relevantní orgány systému vnitřního zajišťování a hodnocení kvality hodnocení studijních programů věnují soustavně.</p> <p>Snižovat administrativní zatížení výrazně pomáhá některým vysokým školám již výše zmíněný informační systém. Ten tak přispívá nejen k ustálení systému zajišťování a hodnocení kvality, ale také k tomu, že v rámci daného systému se automatizují určité dílčí procesy (evidence publikační činnosti či generování vyplněných formulářů do akreditační žádosti). Díky těmto krokům tak vzniká větší prostor i pro RVH, která tak může řešit nová důležitá témata, jako je například internacionalizace, zvyšování kvality závěrečných prací studentů atd.</p> <p>Příslušná administrativní zátěž a vlastně celá tvorba a pilotní provoz vnitřních systémů zajišťování a hodnocení kvality byly financovány na některých vysokých školách v minulém období z OP VVV, přičemž i v budoucnu vysoké školy předpokládají využití podobné finanční podpory, v případě že ale tato podpora poskytnuta nebude, bude celý systém představovat dodatečnou finanční zátěž pro vysoké školy. Dá se tak předpokládat, že pak bude nutné některé z těchto mechanismů zjednodušit, a to zejména z důvodu snížení finančních nákladů.</p>	

Identifikované problémy:	VSK.C1; VSK.C2
Vazba na navržená doporučení:	

5.1.11 Dopady na reálnou výuku

Tabulka 5.14: Řešení analytické otázky VSK11

Analytická otázka:	VSK11: Jaký je dopad systémových změn na reálnou výuku? Je kladen větší důraz na kvalitu výuky? Projevily se změny v profesních i v akademických studijních programech?
Odpověď na AO:	Ačkoliv se dají reálné dopady na kvalitu výuky předpokládat, v současné době neexistuje dostatek relevantních dat pro jednoznačné, explicitně podložené zodpovězení této otázky. V řadě transformovaných či nově akreditovaných studijních programů jsou aktuálně studenti v počátečních ročních studia.
Zdůvodnění odpovědi:	Z odpovědí na analytické otázky lze předpokládat, že dochází ke změnám s dopady na reálnou výuku. Vyhodnocení je však poměrně limitováno faktem, že od zavedení řešené novely do praxe ještě neuběhla dostatečně dlouhá doba, aby se mohly všechny změny projevit, respektive aby je bylo možné vyhodnotit. Většina nově akreditovaných či transformovaných programů stále nemá žádné absolventy, zároveň ještě u většiny studijních programů neproběhlo povinné hodnocení minimálně v polovině období akreditace. Pozitivní dopady na výuku jsou vysokými školami předpokládány, nicméně je v tomto období nelze jednoznačně potvrdit.
Identifikované problémy:	VSK.A1
Vazba na navržená doporučení:	A.A; A.B

5.1.12 Shrnutí odpovědí na analytické otázky

Pro účely případného shrnutí je v následující tabulce uveden přehled odpovědí na jednotlivé analytické otázky v oblasti profesně zaměřených studijních programů.

Tabulka 5.15: Shrnutí odpovědi na analytické otázky

Analytická otázka:	Odpověď
VSK1: Jsou nově nastavené mechanismy vnitřního zajišťování kvality hodnoceny vysokými školami jako funkční? Přispívají tyto mechanismy k vyšší kvalitě vzdělávací činnosti a s ní souvisejících činností? Stalo se vnitřní zajišťování kvality integrální součástí řízení vysokých škol? Nebyly úpravy mechanismů zajišťování kvality spíše formálního a administrativního rázu, bez substantivních dopadů na podobu a kvalitu vzdělávání?	V současné době lze považovat nastavené vnitřní systémy kvality na vysokých školách za funkční, nicméně i v těchto systémech lze nalézt slabá místa, která by měla být předmětem budoucích úprav procesů. Systémy se stávají součástí řízení vysokých škol, lze předpokládat pozitivní dopady na kvalitu vzdělávací činnosti a dalších souvisejících činností, které však bude možné jednoznačně vyhodnotit až ve větším časovém odstupu od jejich zavedení.
VSK2: Zakotvila změna legislativy jednoznačně a transparentní kritéria pro hodnocení kvality činnosti vysokých škol? Existují významné odlišnosti v nastavení mechanismů zajišťování kvality a v kritériích kvality mezi jednotlivými školami? Vedlo zavedení vnitřních mechanismů zajišťování kvality k těsnějšímu propojení kritérií pro hodnocení studijních programů se specifickou misí a profilem vysoké školy?	Kritéria pro hodnocení kvality činnosti vysokých škol jsou dle jejich vyjádření nastavena transparentně a srozumitelně. K dosažení těchto parametrů kvality vysoké školy přistupují rozdílnými způsoby, vždy však v mantinelech nastavených legislativou.
VSK3: Lze odlišit školy s centralizovaným a decentralizovaným přístupem k vnitřnímu zajišťování kvality? Lze indikovat významně odlišné dopady těchto dvou přístupů na kvalitu vzdělávací činnosti?	V rámci vnitřních systémů lze rozlišit centralizované a decentralizované systémy. V rámci analýzy nebyly identifikovány výraznější rozdíly v dopadech těchto systémů na kvalitu vzdělávací a další činnosti na vysokých školách.

Analytická otázka:	Odpověď
VSK4: Je důraz na zajišťování kvality trvalý? Není zájem o problematiku zajišťování kvality ovlivněn akreditačním cyklem (tzn., příslušní aktéři věnují problematice pozornost pouze v časově omezeném období, např. během přípravy žádosti o institucionální	Hlavní důraz na zajišťování kvality je patrný v pravidelných intervalech v období akreditace a povinného průběžného hodnocení. Nad rámec tohoto však na některých školách probíhá například každoroční hodnocení kvality studijních programů a vzdělávacích činností. Lze předpokládat, že přístup k průběžnému hodnocení se bude v budoucnu měnit, jak budou vysoké školy se skutečným průběhem hodnocení získávat nové zkušenosti.
VSK5: Jaké konkrétní nástroje a mechanismy zajišťování kvality jsou považovány za (ne)efektivní? Co lze považovat za dobrou praxi? Které problematické aspekty relevantních předpisů navrhuji vysoké školy změnit?	Za efektivní jsou vysokými školami považovány například mechanismy existence subjektů pro vnitřní hodnocení, subjektů pro procesní zajišťování kvality, podpůrné informační systémy, zapojování relevantních aktérů do těchto systémů apod. Zároveň však byla identifikována slabá místa, která představují pro efektivitu procesů určité limity.
VSK6: Jaký vliv měly systémové změny na vnitřní strukturu studijních programů transformovaných podle nových předpisů? Došlo ke změně nastavení profilů absolventa, včetně kompetencí a výsledků učení? Do jaké míry docházelo k pouhému překlopení původních studijních oborů do nových studijních programů (např. formou specializace), bez substantivních změn? Vytvořily systémové změny příležitost pro tvorbu progresivních studijních programů?	Při transformaci studijních oborů na studijní programy docházelo k překlopení jedna ku jedné, část původních programů však byla vysokými školami přepracována do podoby odpovídající nastaveným kritériím kvality. Z malé části došlo také k odstranění nevyhovujících programů. Systémové změny představují příležitost pro revizi programů a pro vznik nových kvalitních programů, lze předpokládat, že tento trend bude dále pokračovat.
VSK7: Generují systémy vnitřního zajišťování a hodnocení kvality žádosti o akreditaci studijních programů s nízkou mírou neúspěšnosti při akreditačním řízení u NAÚ? Dochází ke zlepšení poměru mezi počtem podaných a pozitivně ukončených žádostí o akreditaci studijních programů?	K neudělení akreditace při řízení u NAÚ dochází přibližně u 10 % případů. Jedná se většinou o případy, kdy VŠ žádost pro připomínkách NAÚ stáhne, aby jim v případě neúspěchu nebyla možnost akreditace programu na určité doby zastavena.
VSK8: Jsou ve vnitřních procesech zajišťování kvality jasně vymezeny kompetence a odpovědnosti klíčových aktérů (např. součástí vysokých škol, organizačních jednotek, akademických i neakademických pracovníků, studentů atp.)? Dochází u některých orgánů k tomu, že svou roli ve vnitřním systému zajišťování kvality plní pouze formálně, bez reálného přínosu pro kvalitu činností?	Kompetence a odpovědnosti klíčových aktérů jsou ve vnitřních systémech zajišťování a hodnocení kvality jasně vymezeny.
VSK9: Vedla změna legislativy k posílení role garantů studijních programů ve vnitřních procesech zajišťování kvality vysokých škol? Jsou úkoly a pravomoci garanta studijního programu na jednotlivých vysokých školách jasně vymezeny? Dostávají garanti studijních programů lepší a přímější zpětnou vazbu?	Změna legislativy vedla jednoznačně k posílení role garantů, kterým byla touto novelou dána relativně široká paleta povinností, jež souvisejí s přípravou, uskutečňováním a hodnocením studijních programů. Na straně druhé role garanta studijního programu může být v kolizi s pozicí vedoucího katedry a v některých případech je tak role garanta oslabena.
VSK10: Došlo změnou legislativy ke snížení administrativní a personální náročnosti spojené se schvalováním/akreditací studijních programů? Došlo ke snížení administrativní zátěže akademických pracovníků, díky čemuž mohou věnovat více času činnostem souvisejícím s výukou nebo výzkumem?	Zavedené změny znamenají pro vysoké školy vyšší administrativní zatížení, což se v některých případech projevuje i u akademických pracovníků, pokud nejsou konkrétní procesy na VŠ efektivně nastaveny. Lze předpokládat, že bude administrativní zátěž klesat s postupným získávaných zkušeností zapojených aktérů do systémů, nicméně je vhodné toto podpořit vhodnými opatřeními.

Analytická otázka:	Odpověď
VSK11: Jaký je dopad systémových změn na reálnou výuku? Je kladen větší důraz na kvalitu výuky? Projevily se změny v profesních i v akademických studijních programech?	Ačkoliv se dají reálné dopady na kvalitu výuky předpokládat, v současné době neexistuje dostatek relevantních dat pro jednoznačné, explicitně podložené zodpovězení této otázky. V řadě transformovaných či nově akreditovaných studijních programů jsou aktuálně studenti v počátečních ročních studia.

5.2 Identifikace problémových oblastí

Na základě provedených analytických prací a zodpovězení analytických otázek byly identifikovány hlavní problémy k řešení v oblasti vnitřních systémů zajišťování kvality. Tyto problémy jsou tematicky rozděleny do 4 skupin, přičemž jsou pro jednotlivé skupiny navržena opatření pro jejich řešení¹⁰.

Tabulka 5.16: Identifikované závěry: Transformace studijních oborů

Závěr VSK.A: Transformace studijních oborů na studijní programy a jejich kvalita	
<i>Transformace studijních oborů na studijní programy v důsledku novely zákona o vysokých školách přiměla vysoké školy razantně upravit své portfolio studijních programů. Jsou sice identifikovány případy, kdy došlo k prostému překlopení oborů na programy, u značné části vysokých škol však došlo k zásadním úpravám dosavadních studijních oborů či k redukcím jejich počtu prostřednictvím odstranění či sjednocení původních oborů do jednoho nebo více studijních programů. Z pohledu hodnocení dopadů kvality existují limity způsobené nedostatečným časovým odstupem od uvedení řešené novely vysokoškolského zákona v platnost a od zahájení uskutečňování nově akreditovaných studijních programů. Vysoké školy vyšší kvalitu svých studijních programů v důsledku novely předpokládají, pro potvrzení této hypotézy však zatím neexistují dostatečná data. Z pohledu kvality žádostí o akreditaci studijních programů se objevuje část studijních programů, které získají akreditaci na kratší období než 10 let.</i>	
<i>Detailní přehled dílčích závěrů v této oblasti je uveden níže.</i>	
Dílčí závěry:	
<u>VSK.A1</u>	<i>Možnost efektivně vyhodnotit změny v kvalitě studijních programů je výrazně omezena nedostačeným časovým odstupem od provedení změn. Řada nových studijních programů momentálně disponuje studenty pouze v počátečních ročních studia. Zároveň teprve nabíhá nebo ještě dokonce nedochází k průběžnému hodnocení kvality programů ze strany VŠ, které je plánováno až po několika letech od udělení akreditace.</i>
<u>VSK.A2</u>	<i>Velmi obtížné je hodnotit rozdíly v kvalitě studijních programů z hlediska kvality žádostí o akreditaci, jelikož došlo ke změně akreditačního orgánu (NAÚ), což znemožňuje relevantní komparaci. Dle vyjádření NAÚ nelze sledovat během jednotlivých let od zavedení řešené novely v platnost určité postupné zvyšování kvality podávaných žádostí o akreditaci studijních programů.</i>
<u>VSK.A3</u>	<i>U akreditací studijních programů prostřednictvím NAÚ získává akreditaci na maximální možnou délku 10 let cca dvě třetiny žádostí. Nejčastějšími problémy, kvůli kterým dochází k akreditaci na kratší dobu, jsou v oblasti personálního zabezpečení studijního programu, které by poskytovalo dostatečnou jistotu zajištění na dobu 10 let.</i>
<u>VSK.A4</u>	<i>Cca v případě 10 % žádostí dochází k tomu, že k akreditaci studijního programu po podání žádosti nedojde. NAÚ identifikuje rozsáhlé nedostatky často kombinující několik různých problémů s návrhem studijního programu. Na základě připomínek NAÚ poté tyto žádosti vysoké školy stahují zpět.</i>

¹⁰ Návrhy opatření jsou blíže popsány v rámci kapitoly 5.3 tohoto dokumentu.

Tabulka 5.17: Identifikované závěry: Nastavení a realizace systémů

Závěr VSK.B: Nastavení a samotná realizace vnitřních systémů zajišťování kvality na vysokých školách	
<p>Vysoké školy přistoupily po zavedení vysokoškolského zákona v platnost k nastavení vlastních vnitřních systémů kvality v souladu s legislativními požadavky. Určitou bariérou pro tento proces byla jeho časová náročnost a samotná obsahová složitost tohoto procesu. Vysoké školy tak nastavily tyto systémy v daném časovém horizontu, nyní se však při jejich realizaci objevují nedostatky a prostor pro zlepšení a zefektivnění těchto systémů.</p> <p>Detailní přehled dílčích závěrů v této oblasti je uveden níže.</p>	
Dílčí závěry:	
<u>VSK.B1</u>	V rámci studijních programů je patrná velká rozdílnost v jejich obsahu a specifických, které však ne vždy mohou být pokryty odborností RVH vysokých škol. Zároveň lze pro specifické obory jen velmi obtížně sehnat relevantní externí hodnotitele.
<u>VSK.B2</u>	Stálost RVH vysokých škol vede k identickému přístupu při hodnocení rozdílných studijních programů. Nezohlednění specifik jednotlivých studijních programů může vést ke snižování efektivity vnitřního hodnocení s potenciálním dopadem na kvalitu studijních programů.
<u>VSK.B3</u>	Robustnost systémů zajišťování vnitřní kvality může být problémem menších vysokých škol, vzhledem k nedostatečným personálním kapacitám, potřebným k zajištění všech nastavených procesů. Existují také případy, kdy mají vysoké školy nastaven daleko robustnější a složitější vnitřní systém zajišťování kvality, než ukládá zákon, přičemž ne vždy je toto efektivní a představuje to v některých případech velkou procesní a administrativní zátěž bez odpovídajícího přínosu.
<u>VSK.B4</u>	V některých případech může na vysokých školách docházet k negativním přístupům k systémům zajišťování kvality ze strany akademických pracovníků a dalších zaměstnanců, například vzhledem k dodatečným byrokratickým činnostem.
<u>VSK.B5</u>	Cca 2/3 studentů dle provedeného dotazníkového šetření souhlasí s tvrzením, že vysoké školy nabízí studentům vysokých škol dostatečné možnosti, jak ovlivnit svými podněty kvalitu výuky a další aspekty studia na vysoké škole, a že vysoké školy jejich podněty a názory dostatečně reflektují. Ze strany vysokých škol však převládá informace, že je problémem motivace studentů se do těchto aktivit zapojit.
<u>VSK.B6</u>	Existují případy nedostatečných kompetencí garantů studijních programů. Garant studijního programu zodpovídá za celou řadu činností, avšak jeho možnosti přímo řídit zapojené akademické pracovníky či odborníky z praxe jsou mnohdy omezené a vyžadují dodatečnou koordinaci s vedoucími kateder.

Tabulka 5.18: Identifikované závěry: Administrativní a finanční bariéry

Závěr VSK.C: Administrativní a finanční bariéry vnitřních systémů zajišťování kvality na vysokých školách	
<p>Novela zákona o vysokých školách představuje v souvislosti se zavedením vnitřních systémů zajišťování a hodnocení kvality dodatečnou administrativní a finanční zátěž, která negativně dopadá především na menší vysoké školy. Ačkoliv jsou vnitřní systémy zajišťování kvality ze strany vysokých škol hodnoceny jako potřebné a relevantní, může tato zátěž v některých případech představovat bariéru pro jejich funkčnost, s dodatečným dopadem na kvalitu samotných studijních programů.</p> <p>Detailní přehled dílčích závěrů v této oblasti je uveden níže.</p>	
Dílčí závěry:	
<u>VSK.C1</u>	Zavedení vnitřních systémů zajišťování a hodnocení kvality znamenalo pro vysoké školy nárůst administrativní zátěže. K nejvyšší zátěži došlo právě v období zavádění těchto systémů, po ustálení systémů zátěž klesá, nicméně pořád představuje nárůst oproti původnímu stavu.
<u>VSK.C2</u>	Vnitřní systémy zajišťování a hodnocení kvality představují kromě administrativní zátěže také zátěž finanční. Prvotní finanční zátěž a provoz byl na řadě vysokých škol pokryt prostřednictvím dotačních programů, například v rámci OP VVV. Existuje potenciální hrozba, že vysoké školy nebudou schopné nastavené procesy finančně zajistit v případě, že o tuto dotační podporu v dalším období přijdou.

Tabulka 5.19: Identifikované závěry: Akreditační řízení NAÚ

Závěr VSK.D: Problémové oblasti systému akreditací prostřednictvím Národního akreditačního úřadu.	
<i>Studijní programy mimo ty, které spadají pod institucionální akreditaci vybraných vysokých škol, podléhají Národnímu akreditačnímu úřadu. Ačkoliv nebyla tato oblast primárním cílem této analýzy, byla identifikována určitá slabá místa v procesu tohoto způsobu akreditace. Nejedná se vyloženě o problémy, které by měly negativní dopady na úspěšnost akreditací či kvalitu studijních programů, do jisté míry však mohou tento proces zpomalovat a zvyšovat jeho náročnost na straně vysokých škol.</i>	
<i>Detailní přehled dílčích závěrů v této oblasti je uveden níže.</i>	
Dílčí závěry:	
<u>VSK.D1</u>	<i>V některých případech byly identifikovány dlouhé časové prodlevy na straně NAÚ při akreditacích programu. Z pohledu škol je tento problém identifikován především v části sestavení a setkání hodnotící komise.</i>
<u>VSK.D2</u>	<i>Jako problematické se jeví sestavování komisí především u specifických studijních programů (zpravidla s přesahem do vícero vzdělávacích oblastí), kde je obtížné najít relevantní hodnotitele.</i>
<u>VSK.D3</u>	<i>Viditelný rozdíl v přístupu k hodnocení studijních programů mezi jednotlivými hodnotícími komisemi.</i>
<u>VSK.D4</u>	<i>Neexistence dílčích lhůt pro jednotlivé kroky v rámci vypořádání akreditací na straně NAÚ (celková lhůta je 120 dnů), tzn., že vysoké školy si nemohou být jisté, kdy očekávat zpětnou vazbu od NAÚ v jednotlivých krocích.</i>
<u>VSK.D5</u>	<i>Nízká motivace hodnotitelů k zapojení se do akreditačního procesu, kdy část expertů ze seznamu hodnotitelů je dlouhodobě nečinná.</i>
<u>VSK.D6</u>	<i>Nízké finanční ohodnocení práce hodnotitelů může potenciálně vést ke snižování kvality provedených hodnocení.</i>

5.3 Návrhy doporučení pro řešení problémových oblastí

V návaznosti na identifikované problémové oblasti jsou navržena doporučení pro jejich řešení.

Tabulka 5.20: Návrh doporučení v oblasti vnitřních systémů zajišťování kvality

Hlavní závěry		Doporučení		
Závěr	Kód	Doporučení	Odpovědnost	Priorita/Časovost
<p>Závěr VSK.A: Transformace studijních oborů na studijní programy a jejich kvalita Transformace studijních oborů na studijní programy v důsledku novely zákona přiměla vysoké školy razantně upravit své portfolio studijních programů. Jsou identifikovány také případy, kdy došlo k prostému překlopení oborů na programy, u značné části škol však došlo k úpravám studijních programů, či redukcím jejich počtu prostřednictvím odstranění či sjednocení původních oborů.</p> <p>Z pohledu hodnocení dopadů kvality existují limity způsobené nedostatečným časovým odstupem od uvedení řešené novely v platnost, a zejména od zahájení studií dle nově akreditovaných studijních programech. Vysoké školy vyšší kvalitu svých programů v důsledku novely předpokládají, pro potvrzení této hypotézy však zatím neexistují dostatečná data. Z pohledu kvality žádostí akreditací se objevuje poměrně malý podíl studijních programů, které získají akreditaci na období 10 let.</p>	A.A:	Nastavit dlouhodobý plán průběžného hodnocení změn v oblasti kvality studijních programů v čase na základně vhodných zdrojů informací a za využití vhodných evaluačních metod a indikátorů.	MŠMT/NAÚ	Dlouhodobá
	A.B:	Zajistit dostatečnou zpětnou vazbu o výsledcích průběžného hodnocení kvality studijních programů pro jejich předkladatele a zároveň zajistit efektivní šíření dobré praxe a z hodnocení vycházejících informací mezi ostatní aktéry vysokého školství za účelem eliminace slabých stránek předkládaných a realizovaných studijních programů, například ve formě workshopů či konferencí.	MŠMT/NAÚ	Dlouhodobá

Hlavní závěry		Doporučení		
Závěr	Kód	Doporučení	Odpovědnost	Priorita/Časovost
Závěr VSK.B: Nastavení a samotná realizace vnitřních systémů zajišťování kvality na vysokých školách Vysoké školy přistoupily po zavedení vysokoškolského zákona v platnost k nastavení vlastních vnitřních systémů kvality v souladu s legislativními požadavky. Určitou bariérou pro tento proces byla jeho časová náročnost a samotná obsahová složitost tohoto procesu. Vysoké školy tak nastavily tyto systémy v daném časovém horizontu, nyní se však při jejich realizaci objevují nedostatky a prostor pro zlepšení a zefektivnění těchto systémů.	B.A	Zvážit provedení úprav v oblasti požadavků na rozsah vnitřních systémů zajišťování kvality, zohledňujících specifika jednotlivých typů škol.	MŠMT	Prioritní
	B.B	Ze strany MŠMT realizovat procesní hodnocení vnitřních systémů zajišťování kvality za účelem identifikace dobré praxe, ale i potenciálních slabých stránek. Na základě výsledků hodnocení metodicky podporovat vysoké školy a podporovat sdílení dobré praxe. Podporovat vznik takových vnitřních systémů zajišťování kvality, kde bude v rovnováze vzniklá administrativní zátěž a pozitivní přínosy realizace takového systému.	MŠMT	Dlouhodobá
Závěr VSK.C: Administrativní a finanční bariéry vnitřních systémů zajišťování kvality na vysokých školách Novela zákona o vysokých školách představuje v souvislosti se zavedením vnitřních systémů zajišťování kvality dodatečnou administrativní a finanční zátěž, která může negativně dopadat především na menší vysoké školy. Ačkoliv jsou vnitřní systémy zajišťování kvality ze strany škol hodnoceny jako potřebné a relevantní, může tato zátěž v některých případech představovat bariéru pro jejich funkci, s dopadem na kvalitu samotných studijních programů.	C.A.	Zvážit provedení revize obsahu dokumentace související s akreditací studijních programů a vnitřním hodnocením za účelem vyhodnocení relevance všech povinných údajů. Ve spolupráci s vysokými školami odstranit povinnost u k tomu vhodných částí dokumentací za účelem snižování administrativní zátěže.	MŠMT/NAÚ	Prioritní
	C.B.	Podpora procesů a nástrojů vedoucích k lepšímu zvládnutí administrativní zátěže na straně vysokých škol například prostřednictvím dotační podpory na tvorbu informačních systémů.	MŠMT	Průběžná dle dostupnosti finančních zdrojů
	C.C.	Podporovat výměnu dobré praxe v oblasti vnitřních systémů zajišťování vnitřní kvality mezi vysokými školami.	MŠMT	Dlouhodobá
	C.D.	Zvážit možnost poskytnutí finanční podpory vysokým školám na zajištění/revizi systémů zajišťování vnitřní kvality, například prostřednictvím dotační podpory.	MŠMT	Průběžná dle dostupnosti finančních zdrojů

Hlavní závěry		Doporučení		
Závěr	Kód	Doporučení	Odpovědnost	Priorita/Časovost
<p>Závěr VSK.D: Problémové oblasti systému akreditací prostřednictvím Národního akreditačního úřadu.</p> <p>Studijní programy mimo ty, které spadají pod institucionální akreditaci vybraných vysokých škol, podléhají Národnímu akreditačnímu úřadu. Ačkoliv nebyla tato oblast primárním cílem této analýzy, byla identifikována určitá slabá místa v procesu tohoto způsobu akreditace. Nejedná se vyloženě o problémy, které by měly negativní dopady na úspěšnost akreditací či kvalitu studijních programů, do jisté míry však mohou tento proces zpomalovat a zvyšovat jeho náročnost na straně vysokých škol.</p>	D.A	Zajistit evaluaci proběhlých hodnocení žádostí o akreditaci studijních programů za účelem identifikace potenciálních slabých míst v obsahové části tohoto hodnocení.	MŠMT/NAÚ	Periodická
	D.B	Na základě proběhlých evaluací identifikovat specifika různých skupin studijních programů na základě jejich obsahové podobnosti. Metodicky podporovat rozdíly v hodnocení na základě těchto specifik tam, kde je toto relevantní.	MŠMT/NAÚ	Průběžná
	D.C	Průběžně poskytovat metodickou podporu hodnotitelům studijních programů za účelem dosažení průběhu hodnocení v co nejvyšším souladu se stanovenými metodikami a pravidly.	MŠMT/NAÚ	Dlouhodobá
	D.D.	Revize procesního průběhu hodnocení žádostí o akreditaci za účelem snížení času potřebného na celý proces. Stanovení a zveřejnění lhůt pro jednotlivé procesní kroky hodnocení za účelem transparentnosti a zlepšení komunikace mezi NAÚ a vysokými školami.	MŠMT/NAÚ	Prioritní
	D.E.	Aktivně revidovat stav seznamu hodnotitelů žádostí o akreditaci za účelem zajištění dostatečného počtu hodnotitelů, a především motivovat tyto osoby k potřebné aktivitě. Revidovat podmínky pro zahrnutí osob do seznamu hodnotitelů za účelem zajištění jejich relevance a dostatečných schopností a zkušeností, ale také případně za účelem rozšíření skupiny potenciálních hodnotitelů změnou podmínek pro zapojení při dodržení odborné relevance. Podpořit motivaci relevantních osob zapojit se do procesu hodnocení, mimo finanční motivace například prostřednictvím doporučení zohlednění provedených hodnocení při hodnocení pracovníků vysokých škol.	MŠMT/NAÚ	Periodická

5.4 Identifikované příklady dobré praxe

V následujících tabulkách jsou interpretovány různé přístupy k procesům a činnostem v oblasti vnitřních systémů zajišťování kvality. Tyto příklady slouží jako výběr pro bližší vhled fungování vysokých škol v této oblasti na základě konkrétních případů. Příklady dobré praxe byly využity při návrhu doporučení v rámci tohoto výsledku.

Tabulka 5.21: Příklad dobré praxe – vícekolový proces přípravy akreditace SP

V rámci vysokých škol byl identifikován příklad dobré praxe v podobě dvoukolového systému přípravy věcného záměru studijního programu a samotné akreditace studijního programu. Při určitém zobecnění lze tento proces popsat následovně:

- Vytvoření záměru akreditovat nový studijní program a jeho následné projednání v příslušných grémiích vysoké školy (nejčastěji dle Akreditačního řádu): nejprve se zpracovává věcný záměr studijního programu, který obsahuje základní informace, např. popis obsahu studijního programu, předpokládané zajištění jak personální, tak materiálové, shrnutí profilu absolventa apod. Tento věcný záměr je hodnocen relevantními osobami/subjekty na univerzitní úrovni a jedině v případě kladného posouzení může být přikročeno k vypracování plnohodnotného akreditačního spisu.
- Vytvoření plnohodnotného akreditačního spisu a jeho následné projednání v příslušných grémiích vysoké školy (nejčastěji dle Akreditačního řádu): v případě kladného stanoviska k věcnému záměru studijního programu dochází k tvorbě veškeré dokumentace dle příslušného zákona a vlastních vnitřních pravidel a norem vysoké školy.

Celý tento proces má za úkol v první fázi přípravy studijních programů eliminovat problémové studijní programy. Může se jednat například o studijní programy, které nejsou v souladu se strategickým záměrem vysoké školy, programy, které mohou svým obsahem duplikovat jiné programy na univerzitě, programy bez odpovídajícího personálního či materiálního zajištění apod. Pokud jsou tyto nedostatky zachyceny již v této fázi, nedochází tak ke zbytečnému administrativnímu zatížení všech aktérů v rámci systému vnitřního zajišťování a hodnocení kvality. Navíc to v pozitivním slova smyslu vytváří určitý tlak na promyšlenost záměru akreditovat nový studijní program.

Nutno podotknout, že tento dvoukolový systém je nutné vhodně nastavit tak, aby nedošlo k výraznějšímu navýšení administrativní náročnosti celého akreditačního procesu. K tomu by mohlo dojít, pokud by byl věcný záměr studijního programu hodnocen nerelevantně velkým množstvím osob/subjektů v rámci vysoké školy.

Tabulka 5.22: Příklad dobré praxe – speciální pozice se zaměřením na zajišťování kvality

Jedním z příkladů dobré praxe v oblasti systémů vnitřního zajišťování a hodnocení kvality jsou specifické pozice „fakultních koordinátorů kvality“. Tyto osoby mají v náplni činnosti a v rámci svých kompetencí za úkol metodicky a organizačně podporovat celý systém, a zejména ulehčit realizaci procesu osobám na jiných pozicích (zejména akademických). Odborná podpora specificky zaměřeného pracovníka přispívá ke snižování administrativní zátěže. Mezi činnostmi těchto koordinátorů může patřit například následující:

- poskytuje metodickou podporu garantům studijních programů, vedoucím kateder a referentům kateder při přípravě akreditačních spisů,
- spravuje harmonogram akreditační fakulty a s dostatečným předstihem informuje děkana, garanty SP a vedoucí kateder o končících akreditačních,
- provádí finální obsahovou i formální kontrolu spisů před předložením příslušným grémiím,
- spolupracuje se zainteresovanými rozhodujícími orgány vysoké školy,
- podílí se na vytváření harmonogramu vnitřního hodnocení studijních programů a na přípravě podkladů,
- úzce spolupracuje s pracovní skupinou pro vnitřní hodnocení studijního programu a poskytuje jí metodickou podporu,
- finalizuje závěrečnou zprávu z vnitřního hodnocení studijního programu,
- poskytuje součinnost katedrám při každoročním sebehodnocení studijních programů,
- poskytuje potřebnou administrativní a organizační podporu vnitřnímu hodnocení studijních programů, včetně přípravy podkladů,
- spravuje harmonogram vnitřních hodnocení studijních programů,
- podílí se na finalizaci závěrečné zprávy z vnitřního hodnocení studijního programu organizačně.

Tabulka 5.23: Příklad dobré praxe – podpora informačních systémů a digitalizace

Efektivnější využití informačních systémů v rámci vysoké školy může přinést zjednodušení procesu přípravy akreditačních spisů, realizace procesu vnitřního hodnocení a zajišťování kvality a tím související snížení administrativní zátěže. Přidávání nových modulů do stávajících informačních systémů umožňujících sběr dat pro potřeby zajišťování a hodnocení kvality (např. tvorba a evaluace akreditačních spisů). Mezi hlavní funkce IT systémů patří zejména:

- Elektronická podoba relevantních formulářů přímo v informačních systémech.
- Možnost do formulářů automaticky nahrát všechna data, která jsou v informačních systémech dostupná.
- Automatické generování kompletních spisů či jejich částí.
- Jednoduché sdílení dokumentů mezi všechny relevantní aktéry celého procesu.
- Možnost sledovat a kontrolovat průběh celých procesů skrze informační systém, což zajišťuje transparentnost a zároveň zajišťuje informovanost všech relevantních osob o jejich úkolech.

Robustní systémy zajišťující tyto procesy jsou aktuálně zavedeny především na velkých univerzitách, které k tomu mají dostatek finančních prostředků a know-how.

Tabulka 5.24: Příklad dobré praxe – zpětná vazba od studentů

Jednou z důležitých částí systémů vnitřního zajišťování a hodnocení kvality je získávání a využívání zpětné vazby od studentů. Základem tohoto procesu je na většině vysokých škol sběr anonymní zpětné vazby prostřednictvím standardizovaných okruhů/otázek na univerzitní úrovni a možnost vyjádřit se ke kvalitě jednotlivých předmětů prostřednictvím informačních systémů. V praxi se však ukazuje, že tento způsob není studenty ve větší míře využíván, a proto některé vysoké školy realizují akce nad rámec výše uvedeného, aby zajistily dostatečnou zpětnou vazbu s potenciálem pro realizaci skutečných změn. V rámci dobré praxe byly identifikovány například následující přístupy:

- Realizace vlastního šetření zpětné vazby na úrovni fakult či kateder, které umožňuje sběr upravit vzhledem ke specifikům jednotlivých pracovišť.
- Sběr dat prostřednictvím oficiálních akcí k tomu určených, například kulatých stolů s vedením fakulty bez přítomnosti vyučujících a vedoucích na nižších úrovních.
- Stanovení pozice „studentského ambasadora“ na úrovni fakult/kateder, který funguje jako spojení mezi studenty a vedením fakulty/pracovišť.
- Využívání „neformální“ zpětné vazby například při setkání v rámci studentských akcí, vícedenních exkurzí apod.

Důležitým předpokladem pro fungování celého systému je studenty dostatečně informovat o tom, jakým způsobem se k identifikovaným problémům ze strany VŠ přistupuje, k čemuž opět mohou sloužit některé z výše uvedených přístupů.

Seznam tabulek, obrázků a příloh

Tabulka 1.1: Harmonogram řešení výsledku Vsouhrn – vnitřní systémy zajišťování kvality	7
Tabulka 2.1: Přehled vysokých škol zapojených do spolupráce	8
Tabulka 4.1: Přehled provedených aktivit sběru primárních dat včetně popisu cílových skupin	11
Tabulka 4.2: Účastníci odborného workshopu	14
Tabulka 5.1: Řešení analytické otázky VSK1	15
Tabulka 5.2: Řešení analytické otázky VSK2	16
Tabulka 5.3: Řešení analytické otázky VSK3	23
Tabulka 5.4: Řešení analytické otázky VSK4	25
Tabulka 5.5: Řešení analytické otázky VSK5	26
Tabulka 5.6: Souhlas studentů s tvrzením ohledně možností ovlivnit kvalitu činnosti na VŠ	27
Tabulka 5.7: Souhlas studentů s tvrzením ohledně možností ovlivnit kvalitu činnosti na VŠ	27
Tabulka 5.8: Řešení analytické otázky VSK6	28
Tabulka 5.9: Řešení analytické otázky VSK7	29
Tabulka 5.10: Úspěšnost žádostí o akreditaci při řízení u NAÚ	30
Tabulka 5.11: Řešení analytické otázky VSK8	30
Tabulka 5.12: Řešení analytické otázky VSK9	31
Tabulka 5.13: Řešení analytické otázky VSK10	31
Tabulka 5.14: Řešení analytické otázky VSK11	32
Tabulka 5.15: Shrnutí odpovědi na analytické otázky	32
Tabulka 5.16: Identifikované závěry: Transformace studijních oborů	34
Tabulka 5.17: Identifikované závěry: Nastavení a realizace systémů	35
Tabulka 5.18: Identifikované závěry: Administrativní a finanční bariéry	35
Tabulka 5.19: Identifikované závěry: Akreditační řízení NAÚ	36
Tabulka 5.20: Návrh doporučení v oblasti vnitřních systémů zajišťování kvality	37
Tabulka 5.21: Příklad dobré praxe – vícekolový proces přípravy akreditace SP	40
Tabulka 5.22: Příklad dobré praxe – speciální pozice se zaměřením na zajišťování kvality	41
Tabulka 5.23: Příklad dobré praxe – podpora informačních systémů a digitalizace	41
Tabulka 5.24: Příklad dobré praxe – zpětná vazba od studentů	42
Obrázek 5.1: Postupy projednávání záměru vytvoření studijního programu	21
Obrázek 5.2: Postupy projednávání záměru vytvoření studijního programu	21
Obrázek 5.3: Postupy projednávání záměru vytvoření studijního programu	21
Obrázek 5.4: Postup projednávání žádosti o udělení akreditace studijnímu programu	21
Obrázek 5.5: Postup projednávání žádosti o udělení akreditace studijnímu programu	22
Obrázek 5.6: Centralizovaný model 1a: Rada pro vnitřní hodnocení s komisemi (panely) dle oblastí vzdělávání	23
Obrázek 5.7: Centralizovaný model 1b: Rada pro vnitřní hodnocení s komisemi dle oblastí zajišťování a hodnocení kvality	24
Obrázek 5.8: Centralizovaný model 1c: Rada pro vnitřní hodnocení s pracovními skupinami	24
Obrázek 5.9: Decentralizované modely: Rada pro vnitřní hodnocení a další instituce	25
Příloha 1: Scénář pro realizaci polostrukturovaných rozhovorů	44
Příloha 2: Scénář pro realizaci fokusních skupin	52
Příloha 3: Dotazník využitý v rámci dotazníkového šetření, které bylo součástí sběru primárních dat	56

Přílohy

Příloha 1: Scénář pro realizaci polostrukturovaných rozhovorů

Scénář tazatele pro polostrukturovaný rozhovor v rámci projektu

TITSMSMT933: Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství od roku 2016

Cíl analýzy: Cílem analýzy je zjistit a ověřit, jakým způsobem ovlivnily změny, způsobené novou legislativní úpravou v některých segmentech vysokého školství, nastavení studijních programů, a také zjistit dopady na hlavní aktéry, tj. na vysoké školy. Zjistit dopady institucionálních akreditací a zvýšených nároků na vnitřní řízení kvality na vysokých školách (struktura studijních programů, především u nově vzniklých programů, vnitřní procesy). Zmapovat vývoj profesně zaměřených studijních programů a parametrů, ve kterých se liší od akademických studijních programů.

Metoda analýzy: Polostrukturovaný rozhovor

Cílová skupina: Zástupci vedení na vysokých školách (úroveň vysoká škola; fakulta; katedra); členové rady pro vnitřní hodnocení; případně relevantní neakademických pracovníci. V rámci každé vysoké školy by mělo proběhnout minimálně 5 rozhovorů.

Úvod: (5 minut)

Účelem úvodního bloku je stručné představení analýzy, tazatele a uvedení respondenta do způsobu vedení rozhovoru.

Moderátor přivítá účastníky, představí sebe, téma diskuze a připomene respondentům její pravidla:

- Vše – důvěrné, anonymita respondentů.
- Vše – pro nás důležité, proto každý názor je správný.
- Rozhovor bude zaznamenáván.
- Výsledky budou agregovány za všechny školy, budou interpretovány v obecné rovině.
- Fokální skupina je pouze jednou z aktivit, na jejichž základě budou zpracovány analytické výstupy.

Blok A: Vnitřní systémy zajišťování kvality

Cílem bloku A je zjistit, jaký mají zvýšené nároky na vnitřní řízení kvality na vysokých školách vliv na proces akreditace studijních programů či uskutečňování studijních programů, a to jak v oblasti návrhové (struktura nově akreditovaných studijních programů), tak v oblasti procesní (vlastní schvalovací proces a hodnocení uskutečňování studijních programů).

- A1. Vnímáte kritéria pro hodnocení kvality činnosti vysokých škol jako jednoznačná a transparentní, nebo podle Vás existuje prostor pro odlišnosti mezi vysokými školami?
(Relevance na otázky ze ZD: Zakotvila změna legislativy jednoznačná a transparentní kritéria pro hodnocení kvality činnosti vysokých škol? Existují významné odlišnosti v nastavení mechanismů zajišťování kvality a v kritériích kvality mezi jednotlivými školami? Vedlo zavedení vnitřních mechanismů zajišťování kvality k těsnějšímu propojení kritérií pro hodnocení studijních programů se specifickou misí a profilem vysoké školy?)

- A2. V čem spatřujete pozitiva a negativa vnitřních systémů řízení kvality na Vaší škole?
- A3. Jaké konkrétní nástroje a mechanismy využíváte v rámci vnitřního systému zajišťování kvality na Vaší škole?
(Relevance na otázky ze ZD: Jaké konkrétní nástroje a mechanismy zajišťování kvality jsou považovány za (ne)efektivní? Co lze považovat za dobrou praxi? Které problematické aspekty relevantních předpisů navrhuji vysoké školy změnit?)
- A4. Jaký vliv mají systémy vnitřního řízení kvality na studijní programy?
(Relevance na otázky ze ZD: Jaký vliv měly systémové změny na vnitřní strukturu studijních programů (re-)akreditovaných podle nových předpisů? Došlo ke změně nastavení profilů absolventa, včetně kompetencí a výsledků učení? Do jaké míry docházelo k pouhému překlopení původních studijních oborů do nových studijních programů (např. formou specializace), bez substantivních změn? Vytvořily systémové změny příležitost pro tvorbu progresivních studijních programů?)
- A5. Došlo vlivem vnitřních systémů kvality ke zvýšení úspěšnosti v rámci akreditací NAÚ?
(Relevance na otázky ze ZD: Generují systémy vnitřního zajišťování a hodnocení kvality žádosti o akreditace studijních programů s nízkou mírou neúspěšnosti při akreditačním řízení u NAÚ? Dochází ke zlepšení poměru mezi počtem podaných a pozitivně ukončených žádostech o akreditace studijních programů?)
- A6. Jaký je dopad na administrativní zátěž spojenou s akreditací studijních programů nebo hodnocením kvality uskutečňování studijních programů?
(Relevance na otázky ze ZD: Došlo změnou legislativy ke snížení administrativní a personální náročnosti spojené se schvalováním/akreditací studijních programů? Došlo ke snížení administrativní zátěže akademických pracovníků, díky čemuž mohou věnovat více času činnostem souvisejícím s výukou nebo výzkumem?)

Blok B: Institucionální akreditace

Cílem bloku B je zjistit, jaký dopad má institucionální akreditace na proces akreditace studijních programů, a to jak v oblasti návrhové (struktura nově akreditovaných studijních programů), tak v oblasti procesní (vlastní schvalovací proces). Blok je relevantní pouze pro vysoké školy s institucionální akreditací.

- B1. Jaká byla motivace vysoké školy k podání žádosti o udělení institucionální akreditace?
- B2. Jaký je dopad zavedení institucionální akreditace na vnitřní systémy zajišťování kvality na Vaší škole?
(Relevance na otázky ze ZD: Mělo zavedení institucionální akreditace pozitivní vliv na dotvoření vnitřních systémů zajišťování kvality vysokých škol? Vyhodnocují a zlepšují vysoké školy s institucionální akreditací pravidelně své vnitřní systémy zajišťování kvality?)
- B3. Generují systémy vnitřního hodnocení kvality v rámci institucionální akreditace jednotnou kvalitu procesu akreditace studijních programů na Vaší škole?
(Relevance na otázky ze ZD: Generují systémy vnitřního hodnocení kvality v rámci institucionální akreditace jednotnou kvalitu procesu akreditace studijních programů? Do jaké míry dochází k nejednotnému uplatňování postupů a kritérií např. mezi součástmi nebo oblastmi vzdělávání?)
- B4. Umožnila institucionální akreditace provedení změn v takto nově akreditovaných programech, a pokud ano, k jakým změnám došlo?

(Relevance na otázky ze ZD: Jaký dopad má udělení institucionální akreditace na nově akreditované studijní programy? Vznikají obsahově nové programy, využívající možností institucionální akreditace? Jsou v nových programech uplatňovány nové formy výuky?)

- B5. Došlo vlivem zavedení institucionální akreditace ke zlepšení spolupráce mezi jednotlivými součástmi vysoké školy?

(Relevance na otázky ze ZD: Došlo u vysokých škol s institucionální akreditací k posílení spolupráce mezi jejími součástmi (např. při uskutečňování studijních programů, ale také v tvůrčích činnostech a jinde)? Vedlo získání institucionální akreditace k posílení sdílené identity vysoké školy a vědomí kolektivní zodpovědnosti za kvalitu všech součástí?)

- B6. Vedlo získání institucionální akreditace k větší flexibilitě vysoké školy při přizpůsobování studijních programů novým skutečnostem a zavádění inovací do vzdělávací činnosti?

(Relevance na otázky ze ZD: Vedlo získání institucionální akreditace k větší flexibilitě vysoké školy při přizpůsobování studijních programů novým skutečnostem (nové poznatky, přizpůsobování potřebám trhu práce atd.) a zavádění inovací do vzdělávací činnosti? Mají vysoké školy mechanismy, které inovace ve výuce ve vazbě na proces vnitřního zajišťování kvality podporují?)

- B7. Vedlo získání institucionální akreditace ke zkrácení akreditačního řízení a snížení jeho administrativní náročnosti?

Blok C: Profesionální studijní programy

Cílem bloku C je zmapovat vývoj profesně zaměřených studijních programů a odlišnosti v přístupech jednotlivých vysokých škol k rozdílům profesních a akademických studijních programů. To bude zahrnovat analýzu struktury předmětů, zapojení odborníků z praxe do výuky či nastavení odborné praxe.

- C1. Co Vaši univerzitu motivovalo k tomu, aby akreditovala část studijních programů jako profesně zaměřené?
(Relevance na otázky ze ZD: Co vysoké školy motivuje k akreditaci studijních programů v profesním profilu, a co je od toho naopak odrazuje?)

- *Dlouhodobě nabízíme studijní programy v rámci regulovaných povolání, takže to byla přirozená reakce na novelu vysokoškolského zákona.*
- *Požadavkem je tvůrčí činnost, která má širší rozměr, což jsme schopni zabezpečit mnohem lépe než pouze vědecko-výzkumnou činnost, jež je vyžadována u akademicky zaměřených studijních programů.*
- *Dosavadní tradice spolupráce s praxí při uskutečňování studijních programů.*
- *Přímá konkurence VOŠ s možností získání plnohodnotného akademického titulu, navíc s potenciálním pokračováním studia v navazujícím magisterském studiu.*

- C2. Existují určité bariéry, které by Vaši univerzitu odrazovaly od úmyslu nabízet profesně zaměřené studijní programy? Pokud ano, jaké?

(Relevance na otázky ze ZD: Co vysoké školy motivuje k akreditaci studijních programů v profesním profilu, a co je od toho naopak odrazuje?)

- *Bude to něco jenom jako hochschule?*
- *Tím, že je u akademicky zaměřených SP kladen větší důraz na vědecko-výzkumnou činnost, nebudou mít vysoké školy obavy, že by v budoucnu mohly přicházet o finanční zdroje plynoucí na podporu VaV (např.*

Institucionální podpora dlouhodobého koncepčního rozvoje vědeckovýzkumné činnosti)? Nebo může být nižší i příspěvek na vzdělávací činnost v rámci ukazatele K.

- *Není spojena s uskutečňováním profesních studijních programů větší administrativní zátěž spojená se zabezpečováním odborných praxí?*
- *Zapojení odborníků z praxe může představovat riziko jejich větší fluktuace či ohrožení personálního zabezpečení výuky ve srovnání s relativně stabilními akademickými pracovníky.*
- *S ohledem na vysokou poptávku po našich absolventech už během studia není nutné jít cestou profesně zaměřených studijních programů a komplikovat si život.*
- *Odborná praxe může bránit zahraničním mobilitám studentů.*

C3. Jaké jsou dle Vašeho názoru výhody (silné stránky) a nevýhody (slabé stránky) profesně zaměřených studijních programů vůči akademicky zaměřeným studijním programům?

- *Je třeba rozvinout v rámci diskuze.*

C4. Jsou u realizace profesně zaměřených studijních programů v rámci stejné oblasti vzdělávání patrné výrazné rozdíly oproti akademicky zaměřeným studijním programům? Pokud ano, v čem tyto rozdíly podle Vás spočívají?

(Relevance na otázky ze ZD: Odpovídají profesně zaměřené studijní programy definici a standardům tohoto typu studijního programu a očekáváním na něj kladeným? Odlišují se profesní programy substantivně od akademických studijních programů jak v metodách výuky, tak v profilu absolventa a vymezení cílů učení?)

C5. Co by mohlo vysoké školy motivovat k tomu, aby nabízely profesně orientované studijní programy, resp. aby u stávajících akademicky zaměřených studijních programů uvažovaly o jejich reakreditaci do podoby profesně orientovaných studijních programů či vytvářely zcela nové profesně zaměřené studijní programy?

(Relevance na otázky ze ZD: Co by napomohlo vyššímu využívání profesního profilu u programů, které připravují absolventy pro konkrétní povolání a jsou zaměřené na rozvoj profesních kompetencí, ale v současnosti jsou akreditované jako akademické?)

Blok D: Shrnutí:

- D1. Moderátor shrne hlavní poznatky vyplývající z fokusní skupiny a otevře diskusi v případě, že budou účastníci chtít doplnit další poznatky.
- D2. Napadají Vás nějaké příklady dobré praxe z realizace akreditací studijních programů, z Vašich zkušeností při akreditaci programů na Vaší škole?

Scénář tazatele pro polostrukturovaný rozhovor v rámci projektu

TITSMSMT933: Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství od roku 2016

- Cíl analýzy:** Cílem analýzy je zjistit a ověřit, jakým způsobem ovlivnily změny způsobené novou legislativní úpravou v některých segmentech vysokého školství nastavení studijních programů a také zjistit dopady na hlavní aktéry, tj. na vysoké školy. Zjistit dopady institucionálních akreditací a zvýšených nároků na vnitřní řízení kvality na vysokých školách (struktura studijních programů, především u nově vzniklých programů, vnitřní procesy). Zmapovat vývoj profesně zaměřených studijních programů a parametrů, ve kterých se liší od akademických studijních programů.
- Metoda analýzy:** Polostrukturovaný rozhovor
- Cílová skupina:** Zástupci zaměstnavatelů spolupracujících s VŠ v rámci zajišťování praktické výuky
- Cíl šetření:** Cílem aktivity je identifikovat pohled na spolupráci VŠ a zaměstnavatelů při zajišťování odborné praktické výuky v rámci studijních profesních programů s praxí.

Úvod: (5 minut)

Účelem úvodního bloku je stručné představení analýzy, tazatele a uvedení respondenta do způsobu vedení rozhovoru.

Moderátor přivítá účastníky, představí sebe, téma diskuze a připomene respondentům její pravidla:

- Vše – důvěrné, anonymita respondentů.
- Vše – pro nás důležité, proto každý názor je správný.
- Rozhovor bude zaznamenáván.
- Výsledky budou agregovány a budou interpretovány v obecné rovině.

Blok A: Praxe a praktická výuka v rámci studijních programů na VŠ

Cílem bloku A je identifikovat stav a náležitosti spolupráce zaměstnavatelů a vysokých škol v rámci realizace praxe a praktické výuky.

- A1. Je odborná praxe u profesních studijních programů institucionálně zajištěna ze strany vysoké školy, nebo jsou zaměstnavatelé oslovováni spíše individuálně ze strany studentů.
- A2. Je ze strany vysoké školy ustanoven supervisor, ať už jeden pro všechny studenty či jeden pro jednoho konkrétního studenta?
- A3. Přichází studenti na praxi v rámci možností dostatečně připraveni?

(Např. teoretický základ pro výkon praxe, znalost základních procesů apod.).

A4. Existuje spolupráce mezi vysokou školou a poskytovateli odborných praxí při vytváření témat závěrečných prací?

(Jsou závěrečné práce, respektive jejich témata, realizovány v souladu s aktuálními potřebami praxe?)

A5. Zpětná vazba – zajímají se vysoké školy reálně o průběh odborných praxí, či se zpětná vazba omezuje na písemné potvrzení o vykonání odborné praxe studentem, zpravidla formou krátkého dotazníku.

A6. Jsou zástupci zaměstnavatelů, u kterých probíhají odborné praxe, zapojeni do přípravy žádosti o akreditaci studijního programu či do samotného výukového procesu, např. ve formě zapojení odborníků z praxe na přípravě a realizaci studijního programu nebo jejich zapojení formou zvaných přednášek?

A7. Jaké jsou zkušenosti poskytovatelů odborných praxí (jak pozitivní, tak i negativní) s těmito praxemi, a to zejména ve vztahu k jejich délce, která je výrazně větší než u akademicky zaměřených studijních programů. Nepředstavuje to administrativní a personální zátěž?

A8. Je absolvent profesně zaměřeného studijního programu lépe připraven na výkon povolání, než student akademicky zaměřeného studijního programu?

Nemůže nastat situace, že takový absolvent bude sice moci vykazovat určitou délku vykonané odborné praxe, ale jeho získané dovednosti a znalosti, jež získal v rámci této praxe, budou v jiném rozsahu a na jiné úrovni, než od něj bude požadovat jiný zaměstnavatel, z čehož následně vyplývá, že jeho odborná výchova bude v konečném důsledku složitější a náročnější ve srovnání s absolventem akademicky zaměřeného studijního programu, kde jsou požadavky na odbornou praxi nižší?

A9. Jakému počtu studentů, kteří u daného zaměstnavatele vykonali odbornou praxi, byla danými zaměstnavateli, po úspěšném absolvování studia, nabídnuta pracovní pozice v dané firmě či instituci? Popřípadě zvažují zaměstnavatelé tuto možnost u probíhající praktické výuky?

*Scénář tazatele pro polostrukturovaný rozhovor v rámci projektu***TITSMSMT933: Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství od roku 2016**

- Cíl analýzy:** Cílem analýzy je zjistit a ověřit, jakým způsobem ovlivnily změny, způsobené novou legislativní úpravou v některých segmentech vysokého školství, nastavení studijních programů, a také zjistit dopady na hlavní aktéry, tj. na vysoké školy. Zjistit dopady institucionálních akreditací a zvýšených nároků na vnitřní řízení kvality na vysokých školách (struktura studijních programů, především u nově vzniklých programů, vnitřní procesy). Zmapovat vývoj profesně zaměřených studijních programů a parametrů, ve kterých se liší od akademických studijních programů.
- Metoda analýzy:** Polostrukturovaný rozhovor
- Cílová skupina:** Zástupci Národního akreditačního úřadu (NAÚ)
- Cíl šetření:** Cílem aktivity je zjistit, jakým způsobem změny spojené se systémy vnitřní kvality dopadají na kvalitu studijních programů, které jsou na NAÚ zasílány v podobě žádostí o akreditaci. Identifikovat silné a slabé stránky takto akreditovaných studijních programů z pohledu NAÚ, identifikovat nejvýraznější a nejčastější chyby předkládaných žádostí o akreditaci. Identifikovat silná a slabá místa akreditačního procesu jak na straně VŠ, tak na straně NAÚ.

Úvod: (5 minut)

Účelem úvodního bloku je stručné představení analýzy, tazatele a uvedení respondenta do způsobu vedení rozhovoru.

Moderátor přivítá účastníky, představí sebe, téma diskuze a připomene respondentům její pravidla:

- Vše – důvěrné, anonymita respondentů.
- Vše – pro nás důležité, proto každý názor je správný.
- Rozhovor bude zaznamenáván.
- Výsledky budou agregovány a budou interpretovány v obecné rovině.

Blok A: Systémy zajišťování kvality a jejich vliv na kvalitu studijních programů akreditovaných NAÚ

Cílem bloku A je zjistit, jakým způsobem z pohledu NAÚ přispívají vnitřní systémy zajišťování kvality ke kvalitě studijních programů předkládaných NAÚ k akreditaci.

- A1. Jsou systémy zajišťování kvality, které vysoké školy implementovaly na základě novely vysokoškolského zákona, funkční?
- A2. Přinesly systémy zajišťování kvality, které vysoké školy implementovaly na základě novely vysokoškolského zákona, vyšší kvalitu žádostí o akreditaci studijních programů?
- A3. Jaké jsou nejčastější nedostatky v žádostech o akreditaci studijních programů, které přicházejí na NAÚ?

A4. Existují na straně NAÚ bariéry, které limitují možnost efektivně a věcně správně hodnotit všechny programy, které jdou NAÚ k akreditaci?

(Např. časová náročnost procesu a s tím související dlouhé lhůty akreditací, nedostatek kvalitních hodnotitelů a jejich relevance ke všem studijním programům, nemožnost efektivně zohlednit náležitosti specifických oborů apod.).

Blok B: Institucionální akreditace

Cílem bloku B je zjistit, jakým způsobem vysoké školy dodržují standardy kvality v případě akreditace studijních programů skrze institucionální akreditace.

- B1. V případě, že vysoká škola získala institucionální akreditaci, jsou v praxi dodržována pravidla zajišťování kvality? Nebo jsou indicie či zjištění, že nejsou dodržována?
- B2. V případě, že vysoká škola získala institucionální akreditaci, jsou akreditované studijní programy v souladu se standardy, kterými se při posuzování žádostí o udělení akreditace řídí NAÚ?
- B3. V případě, že vysoká škola získala institucionální akreditaci, odpovídají akreditované studijní programy dané oblasti vzdělávání, pro kterou tento typ akreditace vysoká škola získala? Vnímá NAÚ, že u některých vysokých škol institucionální akreditace podporuje mezifakultní spolupráci při vytváření studijních programů?
- B4. Jaká jsou nejčastěji zjištěná pochybení, k nimž dochází v rámci vnitřního akreditačního procesu realizovaného v rámci institucionální akreditace?
- B5. Jsou nějaké příklady dobré praxe vnitřního akreditačního procesu v rámci institucionální akreditace?

Blok C: Profesně zaměřené studijní programy

Cílem bloku C je identifikovat rozdíly ve standardech kvality a procesech akreditace mezi akademicky a profesně zaměřenými studijními programy.

- C1. Vnímají vysoké školy rozdíly ve standardech profesně a akademicky zaměřených studijních programů? *Nejsou náznaky, že nižší požadavky na vědecko-výzkumnou a tvůrčí činnost akademických pracovníků, resp. na dosaženou vědeckou hodnost, vedou vysoké školy se slabší výzkumnou a tvůrčí činností či „slabším“ personálním obsazením spíše k předkládání žádostí o akreditaci profesně zaměřených studijních programů, kde vidí větší šanci na úspěšnou akreditaci?*
- C2. Jaké jsou rozdíly v přístupu NAÚ k hodnocení žádostí akademicky a profesně zaměřeného studijního programu?
- C3. Existují příklady dobré praxe, kdy vznikají jedinečné profesně zaměřené studijní programy, které odpovídají této orientaci studijního programu?

Příloha 2: Scénář pro realizaci fokusních skupin

Scénář moderátora pro fokusní skupinu v rámci projektu

TITSMSMT933: Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství od roku 2016

Cíl analýzy: Cílem analýzy je zjistit a ověřit, jakým způsobem ovlivnily změny, způsobené novou legislativní úpravou v některých segmentech vysokého školství, nastavení studijních programů, a také zjistit dopady na hlavní aktéry, tj. na vysoké školy. Zjistit dopady institucionálních akreditací a zvýšených nároků na vnitřní řízení kvality na vysokých školách (struktura studijních programů, především u nově vzniklých programů, vnitřní procesy). Zmapovat vývoj profesně zaměřených studijních programů a parametrů, ve kterých se liší od akademických studijních programů.

Metoda analýzy: Fokusní skupina

Cílová skupina: Vedoucí kateder a garanti studijních programů. V rámci fokusní skupiny se předpokládá účast 6 až 10 zástupců cílové skupiny.

Úvod: (5 minut)

Účelem úvodního bloku je stručné představení analýzy, moderátorů diskuze a dále také uvolnění respondentů, zajistit, aby se cítili dobře a byli připraveni k diskuzi.

Moderátor přivítá účastníky, představí sebe, téma diskuze a připomene respondentům její pravidla:

- Vše – důvěrné, anonymita respondentů.
- Vše – pro nás důležité, proto každý názor je správný.
- Během diskuze mluví vždy pouze jedna osoba, diskuzi řídí moderátor.
- Diskuze potrvá maximálně 120 min.
- Diskuze bude pozorována a zaznamenávána.
- Výsledky budou agregovány za všechny školy, budou interpretovány v obecné rovině.
- Fokusní skupina je pouze jednou z aktivit, na jejichž základě budou zpracovány analytické výstupy.

Blok A: Vnitřní systémy zajišťování kvality a institucionální akreditace

Cílem bloku je zjistit, jaký mají zvýšené nároky na vnitřní řízení kvality na vysokých školách vliv na proces akreditace studijních programů a uskutečňování studijních programů, a to jak v oblasti návrhové (struktura nově akreditovaných studijních programů), tak v oblasti procesní (vlastní schvalovací proces či hodnocení kvality uskutečňování studijních programů). U vysokých škol s institucionální akreditací se v rámci bloku také zjišťuje, jaký dopad má institucionální akreditace na proces akreditace studijních programů, a to jak v oblasti návrhové (struktura nově akreditovaných studijních programů), tak v oblasti procesní (vlastní schvalovací proces). Otázky A5, A6 a A7 jsou relevantní pouze pro VŠ, které mají institucionální akreditaci.

- A1. V čem spatřujete pozitiva a negativa vnitřních systémů řízení kvality na Vaší škole?
- A2. Jaký vliv mají systémy vnitřního řízení kvality na studijní programy?
(Relevance na otázky ze ZD: Jaký vliv měly systémové změny na vnitřní strukturu studijních programů (re-)akreditovaných podle nových předpisů? Došlo ke změně nastavení profilů absolventa, včetně kompetencí a výsledků učení? Do jaké míry docházelo k pouhému překlopení původních studijních oborů do nových studijních programů (např. formou specializace), bez substantivních změn? Vytvořily systémové změny příležitost pro tvorbu progresivních studijních programů?)
- A3. Jaký je dopad na administrativní zátěž spojenou s akreditací studijních programů nebo hodnocením kvality uskutečňování studijních programů?
(Relevance na otázky ze ZD: Došlo změnou legislativy ke snížení administrativní a personální náročnosti spojené se schvalováním/akreditací studijních programů? Došlo ke snížení administrativní zátěže akademických pracovníků, díky čemuž mohou věnovat více času činnostem souvisejícím s výukou nebo výzkumem?)
- A4. Jaký je dopad systémových změn na reálnou výuku na Vaší vysoké škole?
(Relevance na otázky ze ZD: Jaký je dopad systémových změn na reálnou výuku? Je kladen větší důraz na kvalitu výuky? Projevily se změny v profesních i v akademických studijních programech?)
- A5. Došlo vlivem zavedení institucionální akreditace ke zlepšení spolupráce mezi jednotlivými součástmi vysoké školy?
(Relevance na otázky ze ZD: Došlo u vysokých škol s institucionální akreditací k posílení spolupráce mezi jejími součástmi (např. při uskutečňování studijních programů, ale také v tvůrčích činnostech a jinde)? Vedlo získání institucionální akreditace k posílení sdílené identity vysoké školy a vědomí kolektivní zodpovědnosti za kvalitu všech součástí?)
- A6. Vedlo získání institucionální akreditace k větší flexibilitě vysoké školy při přizpůsobování studijních programů novým skutečnostem a zavádění inovací do vzdělávací činnosti?
(Relevance na otázky ze ZD: Vedlo získání institucionální akreditace k větší flexibilitě vysoké školy při přizpůsobování studijních programů novým skutečnostem (nové poznatky, přizpůsobování potřebám trhu práce atd.) a zavádění inovací do vzdělávací činnosti? Mají vysoké školy mechanismy, které inovace ve výuce ve vazbě na proces vnitřního zajišťování kvality podporují?)
- A7. Vedlo získání institucionální akreditace ke zkrácení akreditačního řízení a snížení jeho administrativní náročnosti?

Blok B: Profesní studijní programy

Cílem bloku C je zmapovat vývoj profesně zaměřených studijních programů a odlišnosti v přístupech jednotlivých vysokých škol k rozdílům profesních a akademických studijních programů. To bude zahrnovat analýzu struktury předmětů, zapojení odborníků z praxe do výuky či nastavení odborné praxe.

- B1. Co Vaši univerzitu motivovalo k tomu, aby akreditovala část studijních programů jako profesně zaměřené?
(Relevance na otázky ze ZD: Co vysoké školy motivuje k akreditaci studijních programů v profesním profilu a co je od toho naopak odrazuje?)

- *Dlouhodobě nabízíme studijní programy v rámci regulovaných povolání, takže to byla přirozená reakce na novelu vysokoškolského zákona.*
 - *Požadavkem je tvůrčí činnost, která má širší rozměr, což jsme schopni zabezpečit mnohem lépe než pouze vědecko-výzkumnou činnost, jež je vyžadována u akademicky zaměřených studijních programů.*
 - *Dosavadní tradice spolupráce s praxí při uskutečňování studijních programů.*
 - *Přímá konkurence VOŠ s možností získání plnohodnotného akademického titulu, navíc s potenciálním pokračováním studia v navazujícím magisterském studiu.*
- B2. Existují určité bariéry, které by Vaši univerzitu odrazovaly od úmyslu nabízet profesně zaměřené studijní programy? Pokud ano, jaké?
(Relevance na otázku ze ZD: Co vysoké školy motivuje k akreditaci studijních programů v profesním profilu a co je od toho naopak odrazuje?)
- *Bude to něco jenom jako hochschule?*
 - *Tím, že je u akademicky zaměřených SP kladen větší důraz na vědecko-výzkumnou činnost, nebudou mít vysoké školy obavy, že by v budoucnu mohly přicházet o finanční zdroje plynoucí na podporu VaV (např. Institucionální podpora dlouhodobého koncepčního rozvoje vědeckovýzkumné činnosti)? Nebo může být nižší i příspěvek na vzdělávací činnost v rámci ukazatele K.*
 - *Není spojena s uskutečňováním profesních studijních programů větší administrativní zátěž spojená se zabezpečováním odborných praxí?*
 - *Zapojení odborníků z praxe může představovat riziko jejich větší fluktuace či ohrožení personálního zabezpečení výuky ve srovnání s relativně stabilními akademickými pracovníky.*
 - *S ohledem na vysokou poptávku po našich absolventech už během studia není nutné jít cestou profesně zaměřených studijních programů a komplikovat si život.*
 - *Odborná praxe může bránit zahraničním mobilitám studentů.*
- B3. Jaké jsou dle Vašeho názoru výhody (silné stránky) a nevýhody (slabé stránky) profesně zaměřených studijních programů vůči akademicky zaměřeným studijním programům?
- *Je třeba rozvinout v rámci diskuze.*
- B4. Podporují skutečně profesně zaměřené studijní programy zvládnutí praktických dovedností potřebných k výkonu povolání ve větším rozsahu než akademické studijní programy a pokud ano, jakým způsobem a v jaké oblasti?
- B5. Jakým způsobem probíhá u profesních studijních programů praktická výuka?
(Relevance k otázkám ze ZD: Jakým způsobem jsou realizovány profesně zaměřené programy? Dochází k uplatnění odborníků z praxe, zajišťování reflektovaných praxí atd.? Jsou odborníci z praxe skutečnými odborníky, nebo jsou spíše obcházeny kvalifikační požadavky stanovené pro akademické pracovníky? Byla posílena zpětná vazba od zaměstnavatelů a dalších externích subjektů při vytváření a úpravě profesně zaměřených studijních programů?)
- *Na kolika předmětech v rámci studijního plánu participují odborníci z praxe?*
 - *Jsou zabezpečeny smluvní praxe pro všechny studenty ve studijním programu?*
 - *Je garantem profesně zaměřeného studijního programu odborník z praxe nebo akademik?*
 - *Podíleli se zástupci praxe (odborníci z praxe nebo přímo zaměstnavatelé) na tvorbě studijního programu?*
 - *Existuje zpětná vazba od zaměstnavatelů z realizovaných odborných praxí?*

- B6. Co by mohlo vysoké školy motivovat k tomu, aby nabízely profesně orientované studijní programy, resp. aby u stávajících akademicky zaměřených studijních programů uvažovaly o jejich reakreditaci do podoby profesně orientovaných studijních programů či vytvářely zcela nové profesně zaměřené studijní programy?
(Relevance na otázky ze ZD: Co by napomohlo vyššímu využívání profesního profilu u programů, které připravují absolventy pro konkrétní povolání a jsou zaměřené na rozvoj profesních kompetencí, ale v současnosti jsou akreditované jako akademické?)

Blok C: Shrnutí:

- C1. Moderátor shrne hlavní poznatky vyplývající z fokusní skupiny a otevře diskuzi v případě, že budou účastníci chtít doplnit další poznatky.
- C2. Napadají Vás nějaké příklady dobré praxe z realizace akreditací studijních programů, z vašich zkušeností při akreditaci programů na vaší škole?

Příloha 3: Dotazník využitý v rámci dotazníkového šetření, které bylo součástí sběru primárních dat*Dotazník***TITSMSMT933: Hodnocení dopadu systémových změn ve vysokém školství od roku 2016**

Cíl evaluace: Cílem analýzy je zjistit a ověřit, jakým způsobem ovlivnily změny, způsobené novou legislativní úpravou v některých segmentech vysokého školství, nastavení studijních programů, a také zjistit dopady na hlavní aktéry, tj. na vysoké školy. Zjistit dopady institucionálních akreditací a zvýšených nároků na vnitřní řízení kvality na vysokých školách (struktura studijních programů, především u nově vzniklých programů, vnitřní procesy). Zmapovat vývoj profesně zaměřených studijních programů a parametrů, ve kterých se liší od akademických studijních programů.

Cíl šetření: Cílem tohoto šetření je analyzovat, co bylo pro studenty a absolventy vysokých škol důležité při výběru školy a konkrétních studijních programů.

Cílová skupina: Studenti vysokých škol; Absolventi vysokých škol

Metoda evaluace: Dotazníkové šetření.

Vážená paní/vážený pane,

obracíme se na Vás s žádostí o spolupráci při realizaci projektu hodnotícího systém vysokého školství v České republice. Rádi bychom prostřednictvím tohoto dotazníku od Vás zjistili informace o tom, co je/bylo pro Vás na studiu na vysoké škole důležité a co Vás vedlo k volbě studijního programu, který studujete. Vašimi odpověďmi na tento dotazník přispějete k případným budoucím změnám v nastavení systému vysokých škol v České republice.

Dotazník obsahuje 10 otázek a jeho vyplnění Vám zabere 10 minut.

Pokud budete potřebovat bližší informace k jednotlivým částem dotazníku, obraťte se na Ing. Petra Proskeho, tel.: 595 136 023, e-mail: petr.proske@rozvoj-obce.cz (PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o.).

Předem Vám děkujeme za spolupráci.

Oblast A: Identifikace respondenta

A.1: Uveďte prosím vysokou školu, kterou aktuálně studujete, nebo kterou jste případně absolvoval.

A.1.1: Masarykova univerzita v Brně	0
A.1.2: Univerzita Pardubice	0
A.1.3: Univerzita Karlova	0
A.1.4: Univerzita Hradec Králové	0
A.1.5: Akademie múzických umění v Praze	0
A.1.6: Západočeská univerzita v Plzni	0
A.1.7: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze	0
A.1.8: Slezská univerzita v Opavě	0
A.1.9: Vysoká škola logistiky, o.p.s.	0
A.1.10: České vysoké technické v Praze	0
A.1.11: Vysoké učení technické v Brně	0
A.1.12: Vysoká škola polytechnická Jihlava	0
A.1.13: Technická univerzita Liberec	0

A.2: Uved'te prosím, jaké studium aktuálně navštěvujete:

A.2.1: Bakalářské studium	0
A.2.2: Navazující magisterské studium	0
A.2.3: Pětileté magisterské studium	0
A.2.4: Doktorské studium	0
A.2.5: Vysokou školu jsem úspěšně absolvoval a již dále nestuduji.	0

A.3: Jaké vzdělání jste absolvoval/a, než jste poprvé nastoupil/a na vysokou školu?

A.3.1: Čtyřleté gymnázium	0
A.3.2: Víceleté gymnázium	0
A.3.3: Studijní obor SOŠ s maturitou	0
A.3.4: Konzervatoř	0
A.3.5: Čtyřletý studijní obor SOU s maturitou	0
A.3.6: Nástavbové studium pro absolventy učebních oborů	0
A.3.7: Vyšší odbornou školu	0

Oblast B: Volba studijního programu**B.1: Jak důležité pro Vás byly následující náležitosti při výběru vysoké školy?**

	Naprost nedůležité	Spíše nedůležité	Spíše důležité	Naprost důležité
	1	2	3	4
B.1.1: Vlastní zájem				
B.1.2: Rodiče, rodinná tradice, příbuzní				
B.1.3: Známí (spolužáci, kamarádi)				
B.1.4: Uplatnitelnost na trhu práce				
B.1.5: Vzdálenost školy od mého bydliště				
B.1.6: Prestiž vysoké školy				
B.1.7: Příjímáací řízení na školu				
B.1.8: Jiné (uved'te konkrétní důvod):				

B.2: Jak důležité pro Vás byly následující náležitosti při výběru konkrétního studijního programu?

	Naprost nedůležité	Spíše nedůležité	Spíše důležité	Naprost důležité
	1	2	3	4
B.2.1: Rozsah odborných znalostí, které studium nabízí				
B.2.2: Soulad obsahu oboru s mými vlastními zájmy				
B.2.3: Množství odborné praxe v rámci studia				
B.2.4: Náročnost studia				
B.2.5: Možnost vycestování do zahraničí (stáže; Erasmus, atd.)				
B.2.6: Pravděpodobnosti zisku pracovního místa v oboru po absolvování studia				
B.2.7: Potenciální výše mzdy v zaměstnání po absolvování studia				
B.2.8: Jiné (uved'te konkrétní důvod):				

B.3: Jak důležité jsou pro Vás v rámci vysokoškolského studia důležité následující způsoby výuky?

	Naprost nedůležité	Spíše nedůležité	Spíše důležité	Naprost důležité
	1	2	3	4
B.3.1: Přednášky				
B.3.2: Práce ve skupinách				
B.3.3: Účast ve výzkumných nebo uměleckých projektech				
B.3.4: Stáže, praxe				
B.3.5: Projektová výuka, vlastní řešení problémů				
B.3.6: Vytváření vlastních textů, písemných materiálů				
B.3.7: Ústní prezentace studentů				
B.3.8: E-learning				
B.3.9: Samostudium				
B.3.10: Individuální výuka (sám s vyučujícím)				
B.3.11: Vlastní tvorba				

B.4: Očekáváte od vysokoškolského studia, že si osvojíte následující kompetence?

	Vůbec neočekávám	Spíše neočekávám	Spíše očekávám	Naprost očekávám
	1	2	3	4
B.4.1: Oborově specifické znalosti a dovednosti				
B.4.2: Komunikační dovednosti (vč. prezentačních a výukových)				
B.4.3: Schopnost týmové práce				
B.4.4: Jazykové dovednosti v cizím jazyce				
B.4.5: Schopnosti učit se				
B.4.6: Plánovací a organizační schopnosti				
B.4.7: Schopnosti jednat se zákazníky; klienty				
B.4.8: Schopnost řešit problémy				
B.4.9: Pokročilé dovednosti v oblasti ICT				
B.4.10: Tvůrčí schopnosti				

Oblast C: Povědomí o profesně zaměřených studijních programech

C.1: V rámci školského zákona jsou definovány pojmy „akademicky zaměřený studijní program“ a „profesně zaměřený studijní program“. Setkali jste se někdy s těmito pojmy?

C.1.1: Ano	0
C.1.2: Ne	0

C.2: Co si představíte pod pojmem „profesně zaměřený studijní program“?

Otevřená odpověď:

C.3: Jaké studijní programy jsou dle Vaší představy profesně zaměřené? (Uveďte prosím příklad, které obory studia jsou dle Vás profesně zaměřené)

Otevřená odpověď:

Vaše odpověď byla zaznamenána. Děkujeme za Vaši účast v dotazníkovém šetření a ochotu k jeho vyplnění.

T A
Č R

Tento projekt je financován se státní podporou
Technologické agentury ČR
v rámci programu BETA2

www.taacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost

PROCES – Centrum pro rozvoj
obcí a regionů, s.r.o.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ